Ion Munteanu

ISTORICUL SOCIETATILOR SCRIITORILOR ROMÂNI
1899-1949

****

"Societatea Scriitorilor Români este o societate pur culturala, din care fac parte scriitori din toate tarile locuite de români. În activitatea lor, membrii ei s-au gândit sa închege pretutindeni, oriunde sunt români, o legatura între ei si carturarii neamului. De aceea au pornit printre fratii lor sa le dea înca o data îndemn pentru pastrarea limbii si a cartii noastre românesti, caci cartea este lumina ce va risipi întunericul din juru-ne, iar limba româna este maica noastra; daca am pierde-o am ramâne orfani si ne-ar calca în picioare neamurile straine." (MIHAIL SADOVEANU - Cuvânt rostit la una din sezatorile literare din 1909)

CUPRINS

I INITIATORII
II FAURITORII
III STATUTELE
IV LEGILE
V SEDIILE
VI SEZATORILE
VII PENSII-AJUTOARE
VIII PRESEDINTI-MEMBRI
IX PREMIILE
X EDITARILE
XI ACTIVITATI PESTE HOTARE
XII BUGETELE
XIII AUTORII DRAMATICI
XIV SCRIITOARELE
XV SOCIETATEA SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

I
INITIATORII

Primele semne referitoare la încercarile scriitorilor români de a se organiza într-o societate le gasim în ziarele bucurestene din anul 1907. Câteva glasuri sfioase se faceau auzite atunci, cerând înfratirea si

unirea tuturor scriitorilor, care la vremea aceea se pare ca erau învrajbiti din motive multiple - toate izvorâte din starea precara materiala a celor mai multi si, mai cu seama, a tinerilor. Avântându-se pe cararile spinoase ale unei profesiuni, "care se stie cât e de trista pâna acum", dupa cum spunea Vlahuta cu câtiva ani mai înainte, tinerii scriitori simteau nevoia imperioasa a unui sprijin temeinic - si asa ceva nu se întrevedea decât într-o societate legal constituita, recunoscuta ca atare de toata lumea, respectata si apreciata. Revista "Viata literara si artistica" semnala, în vara anului 1907: "Zvonul care a iesit cu privire la dorinta scriitorilor de a se apropia unii de altii, formând o societate literara" - si-si punea întrebarea ce ar putea face o astfel de societate spre binele scriitorilor nostri; pentru ca raspunsul sa-l ia tot din zvonul iesit: "Sa vegheze, mai întâi, ca nimeni sa nu mai stirbeasca din drepturile autorilor intelectuali". Un apel aparea mai târziu în "Viitorul", sub semnatura lui Virgil Caraivan: "Scriitorii sa se uneasca toti într-un manunchi; sa piara discordia dintre ei si prapastia ce-i desparte prin ura si intrigi; toti sa formeze un fel de societate în care sa aiba putinta de a se întâlni, a se cunoaste, a se sfatui [...]". Îl citam pe Virgil Caraivan atât pentru nota de initiativa pe care o da, cât si pentru faptul ca el va fi unul dintre cei ce vor face primii pasi pentru înfiintarea Societatii Scriitorilor Români. Pasii acestia hotarâtori au fost dirijati de doi scriitori merituosi, carora trebuie sa le fim recunoscatori: Cincinat Pavelescu si Emil Gârleanu. Acesti doi initiatori îsi leaga numele de o actiune care va constitui, în mod cert, temelia edificiului ridicat, curând dupa ei, de alti cutezatori. Întâlnirile dintre scriitori aveau loc în vremea aceea, conform traditiei, în cafenele si berarii. Initiatorii formarii Societatii Scriitorilor Români s-au întrunit tot într-un astfel de local - la beraria "Wilhelm" aflata pe strada Edgar Quinet, din Bucuresti. Primele consfatuiri le-au tinut în luna martie 1908. Ne-o spune Virgil Caraivan care a luat parte la ele si ne-o mai spune si Ilarie Chendi, facând marea greseala de a ironiza initiativa celor doi bravi, în loc s-o încurajeze, asa cum se cuvenea. Dar Cincinat Pavelescu si Emil Gârleanu nu se lasa descurajati de aceste ironii si continua pregatirile, astfel ca la 28 aprilie 1908, în aceeasi berarie, devenita un fel de sediu, încheie documentele - istorice pentru viata noastra literara - de înfiintare a Societatii Scriitorilor Români - nume ales dupa lungi discutii în care fusesera propuse altele, la fel de bune, dar mai putin cuprinzatoare: S.S.R. - Tineri; S.S.R. - Mihai Eminescu; Asociatia Scriitorilor Tineri; Societatea oamenilor de litere si altele. Procesul-verbal de constituire nu s-a pastrat în original, dar doi dintre membrii fondatori l-au publicat ulterior: Emil Gârleanu, în "Proza" si Virgil Caraivan, într-o brosura. Primul mentioneaza ca reproduce procesul-verbal dupa originalul pe care-l detine; celalalt, dupa o ciorna scrisa de el si pastrata în arhiva sa personala. Textul acestui document este urmatorul: "Proces-verbal

Subsemnatii, adunându-ne astazi, 28 aprilie 1908, pentru a întemeia Societatea Scriitorilor Români, am votat alaturatele statute si am ales urmatorul comitet: I. Adam, D. Anghel, I.A. Bassarabescu, I.Al. Bratescu-Voinesti, V. Caraivan, I. Ciocârlan, L. Daus, N. Dunareanu, Al.G. Florescu, Em. Gârleanu, A. Gorovei, G. Murnu, C. Pavelescu, G. Ranetti, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, A. Stavri, G. Sylvan; din care au fost proclamati: presedinte - Cincinat Pavelescu; vicepresedinti: G. Ranetti si D. Anghel; cenzori: C. Sandu-Aldea si M. Sadoveanu; chestori: I. Adam

si G. Murnu; secretari: Em. Gârleanu si L. Daus; bibliotecar, St.O. Iosif; casier: V. Caraivan. Drept care am semnat prezentul proces-verbal".
Pe document se afla numai opt semnaturi: Cincinat Pavelescu, Emil Gârleanu, Virgil Caraivan, Ludovic Daus, C. Sandu-Aldea, Dimitrie Anghel, St.O. Iosif si Ion Adam. Se întelege, deci, ca ceilalti, mentionati în procesul-verbal, si-au dat (poate ca nu toti) adeziunile prin scrisori si telegrame. Statutele votate în ziua aceea au fost redactate, dupa câte se pare, nu dupa cele ale Societatii literare "Petöffi", cum a afirmat D. Teleor mai târziu, ci dupa cele ale scriitorilor francezi, "aduse de Cincinat la prima noastra sedinta tinuta în ziua de 13 martie 1908, la cafeneaua "Wilhelm" - cum marturiseste Caraivan. Se pare, de asemenea, ca initiatorii au tinut sa se constituie neaparat în ziua de 28 aprilie, ca un omagiu pentru Societatea Scriitorilor Francezi - întemeiata la 28 aprilie 1838. Nu exista deci îndoieli ca Societatea Scriitorilor Români a fost înfiintata, din initiativa lui Cincinat Pavelescu si a lui Emil Gârleanu, la 28 aprilie 1908; dovada cea mai certa fiind stampila aplicata pe procesul-verbal de constituire, care poarta aceasta data.
Marturii despre aceasta constituire sunt si înstiintarile aparute în zilele urmatoare, în ziarele bucurestene. "Universul", bunaoara, scrie: "Luni seara, 28 aprilie a.c., s-a întrunit un mare numar de literati, care au pus bazele Societatii Scriitorilor Români. Scopul acestei societati este apararea drepturilor si intereselor materiale si morale ale scriitorilor. S-au votat statutele alcatuite în acest scop si s-a ales urmatorul comitet [...]. Toti scriitorii români care doresc sa intre în societate pot cere deslusiri de la presedintele societatii (la hotel Splendid), sau de la oricare alt membru din comitet".
Este, de asemenea, cert ca Societatea n-a reusit sa realizeze nici un punct din programul pe care si l-a propus. S-au mai tinut câteva sedinte - ultima parând sa fie cea de la 26 octombrie 1908, convocata de Gârleanu, "pentru a decide asupra unor chestiuni de organizare". Mai toate convorbirile erau facute la "sediul" de la beraria "Wilhelm", unde presedintele Cincinat Pavelescu primea chiar si corespondenta. Virgil Caraivan reproduce în brosura sa o telegrama trimisa de la Tulcea: "Domnului Cincinat Pavelescu, beraria "Wilhelm", strada Edgar Quinet, Bucuresti: aderând deciziunii ce veti lua, urez izbânda Societatii Scriitorilor Români. N. Dunareanu". Aceasta era una dintre adeziunile primite dupa constituire, din partea celor propusi a face parte din comitetul de conducere. Înca o dovada, deci, ca Societatea a fost înfiintata. Virgil Caraivan ne aminteste si de existenta unui buget propriu al Societatii. Este confirmarea, facuta de Mihail Sadoveanu, pentru primirea, "de la domnul Virgil Caraivan, fost casier al Societatii Scriitorilor Români, a sumei de 57,50 lei, rest din încasarile ce le-a facut, precum si actele justificative". Confirmarea aceasta vine sa-l contrazica pe Victor Ion Popa, care afirma, când scrie despre înfiintarea Societatii, de catre Cincinat Pavelescu: "Nu s-a varsat nici o taxa, nici comitetul nu s-a mai întrunit de la constituire". De altfel, Victor Ion Popa nu vorbeste cu tonul cuvenit nici depre Cincinat Pavelescu: "Si-a luat - spune el - singur, presedintia si i-a facut vicepresedinti pe G. Ranetti si pe D. Anghel [...]". Despre existenta unui buget al Societatii - chiar insignifiant, cum a fost - exista o atestare autografa a lui Cincinat Pavelescu - o scrisoare trimisa lui Caraivan, în care spune: "Scumpe Caraivan, ti-am trimis 80 lei. Prima suma încasata pentru societatea noastra. Am luat de la Florescu 100 si, ceva mai mult, l-am

convins sa ramâna în comitet. Dar am pledat. Fiind cam în mizerie, am oprit 7 lei de la pecetie (marca scrisorii) si înca 13 ca sa-mi platesc drumul la Slanic. Dar ti-i voi restitui la venirea mea. Vezi dar ca lucrurile merg bine. Lucrati la statute si regulament si aranjati ceva. Eu sunt cu totul al vostru si în special al tau. Da-i lui Florescu o chitanta de 100 lei. Nu uita. 13 mai 1908". Deci, la aceasta data cei din comitet continuau sa lucreze la statute, pentru a le îmbunatati, si se încasau cotizatii de la membri. De partea financiara se ocupa Caraivan, iar de statute, St.O. Iosif.

Caraivan ne mai spune ca primul îndemn la unire l-a dat scriitorul Nicolae Iorga, în articolele sale din Semanatorul, în 1907. În privinta întrunirilor comitetului, acelasi Caraivan ne arata ca de la beraria "Wilhelm" s-a trecut la sala cea mare a Institutului de Arta Grafica "Minerva", si apoi la sala Seminarului Pedagogic. "Odaita de la beraria "Wilhelm" o gasise C. Sandu-Aldea, iar sala de la "Minerva"; ne-o punea la dispozitie directorul G. Filip." Apoi continua: "Am organizat si o sarbatorire a înfiintarii Societatii, la 4 mai 1908, la o gradinita de pe strada Serban Voda, cu participarea urmatorilor membri: Cincinat Pavelescu, Dimitrie Anghel, St. O. Iosif, Emil Gârleanu, Ion Minulescu, N. Dunareanu, Corneliu Moldovanu, C. Sandu-Aldea, Ion Dragoslav si cu mine. Scriitorii fiind subtiri la punga, si cheltuielile mesei ridicându-se, casierul a fost invitat de presedinte sa dea 17 lei din casa Societatii".

În epoca respectiva Virgil Caraivan scria la "Viitorul" si publicase doua volume de povestiri si snoave (mai târziu avea sa publice înca 7 volume de nuvele si povestiri). Era tânar - împlinise, în 1908, 28 de ani. Îl preocupa, permanent, ideea formarii unei societati a scriitorilor si cauta sa câstige, pentru aceasta idee, pe scriitorii mai renumiti ai timpului. "Pe o lista facuta de mine si de Mihail Sadoveanu - spune Caraivan- am trecut 48 de scriitori tineri, ce urmau sa intre în Societate, si pe urmatorii ca membri onorifici: Caragiale, Slavici, Delavrancea, Cosbuc. Mai erau trecuti si zece critici - în frunte cu Nicolae Iorga. Lista am facut-o cu Sadoveanu în toamna anului 1907. Erau atunci în viata 222 de publicisti, dintre care 30 femei. Am încheiat lista cu 43 de scriitori si 10 scriitoare."

Singura încercare facuta de societate pentru începerea activitatii o gasim mentionata de Caraivan: organizarea unei sezatori literare la Ateneul Român din Bucuresti, în mai 1908 - actiune ramasa însa numai în stadiul de proiect.

*

Cu noua ani mai înainte - în 1899 - o încercare de a constitui prima societate de scriitori o face Bogdan Petriceicu-Hasdeu. Documentul, pe care-l reproducem din presa timpului, atesta aceasta înstiintare. Este intitulat: "Prima asociere a oamenilor de litere români" si are urmatorul text:

"Subsemnatii ne luam îndatorirea de a fonda o asociatie, cu scopul de a reglementa drepturile de proprietate literara a scrierilor românesti si straine, în special, si va face parte din existenta Societate a Presei. Constituindu-ne ca membri fondatori, declaram înfiintata aceasta asociatie si alegem în comitetul provizoriu, pus sub presedintia domnului B.P. Hasdeu, pe domnii: C. Dimitrescu-Iasi (vicepresedinte), iar membri: Em. Porumbaru, C. Disescu, I. Mincu, Th.D. Sperantia, N. Petrascu, D.C. Olanescu, dr. C.I. Istrati, Virgil Arion, Take Ionescu, N. Filipescu, Barbu Delavrancea, Gion (Ionescu), N. Gane, H.G. Lecca, Zamfir Arbure,

Al. Soutzu, Anghel Demetriescu, Al. Tzigara (Samurcas), dr. Obreja, Il. Chendi, Barbu Paltineanu, Stefan C. Ioan, C. Dimitriu-Târgoviste, N. Radulescu-Niger, C. Radulescu-Motru.
30 ianuarie 1899."
Asociatia, pornita gresit, nu pe picioarele sale proprii, cum s-ar fi cuvenit, ci ca o anexa minora a Societatii Presei (si aceasta înfiintata tot de Hasdeu, în 1883), n-a desfasurat nici o activitate, ramânând numai consemnata în documentul pe care-l reproducem.

II
FAURITORII

Nereusita lui Cincinat Pavelescu - caci a fost o nereusita, pentru ca n-a putut trece dincolo de hotarele timidului început - a avut totusi partea sa meritorie; a stârnit interesul scriitorilor, i-a scos din indiferenta aratata fata de propriile lor interese, aratându-le calea de urmat: sa se organizeze într-o corporatie prin care "sa-si exercite apararea drepturilor materiale" - cum vor grai viitoarele statute. Asistam deci - în august 1909 - la noi actiuni menite sa dea viata mult doritei societati a scriitorilor. Sunt semne care ne duc la întelegerea ca în centrul lor s-a aflat Mihail Sadoveanu. O prima informare o gasim în ziarul Minerva: "O parte dintre scriitorii nostri s-au întrunit ieri în localul cafenelei "Bulevard"(din Bucuresti) si au hotarât înfiintarea unei Societati. Întrunirea a fost prezidata de D. Anghel. au vorbit: Mihail Sadoveanu, Emil Gârleanu si I. Scurtu. S-a redactat urmatorul proces-verbal:
"Astazi, 21 august 1909, o parte dintre scriitorii aflati în capitala s-a întrunit si a hotarât întemeierea unei Societati de ajutor mutual si de aparare a intereselor lor profesionale. Toti scriitorii care, din diferite motive, n-au putut lua parte la aceasta întrunire sunt rugati sa ia parte la viitoarea adunare, care va avea loc la 2 septembrie, ora 3, în foyerul Teatrului National. Atunci se va face constituirea legala a Societatii si se vor varsa primele fonduri".
Iata deci prima sedinta premergatoare constituirii. La ea au participat cincisprezece scriitori: I. Adam, D. Anghel, N.N. Beldiceanu, D. Ciotori, Ludovic Daus, Al.G. Doinaru, N. Dunareanu, Em. Gârleanu, A. de Herz, St.O. Iosif, Ion Minulescu, Corneliu Moldovanu, Mihail Sadoveanu, Vasile Savel, Al.T. Stamatiad. Ziarul Minerva da o deosebita importanta acestei initiative si deleaga pe unul dintre redactorii sai - Vasile Savel - sa ceara parerea cât mai multor scriitori, în legatura cu înfiintarea Societatii. Aceasta pune, în coloanele ziarului, urmatoarele întrebari: 1 - Se simte nevoia înfiintarii unei Societati a Scriitorilor?; 2 - Cum s-ar putea ajunge la realizarea acesteia, cât mai repede?; 3 - Ce foloase reale ar aduce Societatea, culturii noastre nationale? La cele trei întrebari raspund: C. Radulescu-Motru, Ioan Adam, Ilarie Chendi, Eugen Lovinescu, Mihail Sadoveanu, I. Scurtu, Dimitrie Anghel, St.O. Iosif, N.N. Beldiceanu. Toti recunosc necesitatea unei astfel de Societati si saluta inititiva luata. Se aude însa si un glas potrivnic; este al profesorului Nicolae Iorga. El nu trimite raspunsul la Minerva, ci îl publica în "Neamul românesc": "O Societate a scriitorilor? A celor ce fac literatura, cum fac altii cisme, or de le fac bine, or de le fac rau? Si anume pentru a ridica si mentinea pretul cismei? Aceasta Societate o înteleg si o deplor. O Societate a celor ce au talent, adica inspiratie,

chemare? Dar cine sa faca alegerea, si câti colegi în talent sunt în stare a-si recunoaste un scriitor, român sau neromân? Deci asta nu se poate. O Societate a acelora printre scriitori care atribuie literaturii un rol precumpanitor în viata unui popor, si anume pe doua cai: experimentându-i originalitatea în forme eterne si modelându-i sufletul în formele frumusetii eterne, care se mai zice si adevar, dar în bunatate? Foarte trebuincioasa ar fi aceasta Societate. Cronicile vechi spun ca a existat odata "Semanatorul". Dar vai, acolo nu se platea. Si drumurile nu se fac înapoi, nici în literatura. Astfel, urez succes Societatii, pentru asigurarea materiala a celor ce se ocupa cu industria scrisului si pe care comertul editorial sau politic îl exploateaza". Raspunsul acesta stârneste confuzii si note de protest în presa capitalei. Profesorul Nicolae Iorga este acuzat ca a batjocorit pe scriitori - desi nu acesta era adevarul. Articolul din "Neamul românesc" va influenta, totusi, negativ actiunea de înfiintare a Societatii, toti marii scriitori ai timpului (vârstnicii) ramânând, din prudenta, în afara initiativei grupului condus de Mihail Sadoveanu. Se merge totusi mai departe si fara ei (vor lipsi de la constituire: Vlahuta, Caragiale, Delavrancea, Cosbuc, Gorun, Gherea, Iorga). Ultimul anunt publicat de presa bucuresteana precizeaza ca adunarea scriitorilor, pentru constituirea societatii, se va tine nu la Teatrul National, ci la Liceul Lazar. Unul dintre ziare, aduce si precizarea: "Presedinte va fi ales domnul Mihail Sadoveanu".

Si astfel, la 2 septembrie 1909, un numar de 47 de scriitori se întrunesc în amfiteatrul Liceului Lazar din Bucuresti si pun adevaratele temelii ale Societatii Scriitorilor Români, care, precizam, era totusi o continuare a Societatii înfiintata în 1908 de Cincinat Pavelescu. Mentionam numele tuturor acestor ziditori carora le datoram începuturile certe si valoroase ale breslei noastre: I. Adam, D. Anghel, I. Agârbiceanu, I. Bassarabescu, Jean Bart, N.N. Beldiceanu, C. Berariu, Zaharia Bârsan, Al. Cazaban, Ilarie Chendi, P. Cerna, M. Codreanu, I. Ciocârlan, Al. Davila, V. Demetrius, Al.G. Doinaru, I. Dragoslav, N. Dunareanu, Al.G. Florescu, Em. Gârleanu, Octavian Goga, Arthur Gorovei, A. Herz, St.O. Iosif, G. Ibraileanu, Haralamb Lecca, E. Lovinescu, Corneliu Moldovanu, Ion Minulescu, d. Nanu, G. Orleanu, Sextil Puscariu, Vasile Pop, Cincinat Pavelescu, Ion Scurtu, C. Stere, C. Silvan-Becescu, A. Stavri, Mihail Sadoveanu, Radu Rosetti, C. Sandu-Aldea, Caton Theodorian, G. Tutoveanu; si doamnele: Isabela Sadoveanu, Elena Farago, Natalia Iosif, Maria Cuntan.

Nu s-au pastrat documentele acestei adunari; nici ale celor din lunile urmatoare - toate fiind pierdute, desigur, în incendiul care a distrus, la 29 ianuarie 1911, imobilul "Luvru", din Calea Victoriei, colt cu strada Sarindar, unde-si avea sediul societatea (la etajul III). Victor Ion Popa detinea în anul 1934, o lista scrisa de Gârleanu, cu numele a douazeci de scriitori ce urmau a fi convocati la adunarea de la 2 septembrie 1909. Documentul a fost publicat în "Boabe de grâu". Pe el se vede aplicata stampila Societatii din 1908, a carei data, aflata în centurul textului, este stearsa cu linii de cerneala. Deci, provizoriu, s-a folosit stampila primei societati.

Din cei 47 de participanti la constituirea din 1909, au fost alesi urmatorii: în comitetul de conducere: presedinte - Mihail Sadoveanu; vicepresedinte - Dimitrie Anghel; secretar - Em. Gârleanu; cenzori: Eugen Lovinescu si Cincinat Pavelescu; membri în comitet: Arthur Stavri, Octavian Goga, St.O. Iosif, Ilarie Chendi, Ion Minulescu si Zaharia

Bârsan. Alegerea lui Sadoveanu în fruntea Societatii era explicabila; el ocupa, la vremea acea, locul întâi între scriitorii apreciati de cititori (Iorga îl socotea ca "acela dintre scriitori care s-a ridicat printr-o bogatie de activitate admirabila, la situatia de cel mai iubit dintre nuvelistii de astazi").

Toti membrii Societatii Scriitorilor Români, constituita în 1909, au dat, la început, o mare pretuire realizarii lor si, punându-si sperantele în viitorul ei, pe care-l doreau scris cu litere de aur, au înteles sa depuna toate eforturile si sa ia toate atitudinile necesare prosperarii si apararii Societatii. Un fapt, în aparenta marunt, dar care privea prestigiul Societatii, s-a petrecut în ianuarie 1910, când Mihail Dragomirescu - gresind ca si Chendi - a publicat în revista "Convorbiri critice", o nota usor ironica la dresa S.S.R. Prompt, doi dintre colaboratorii revistei - Emil Gârleanu si Ion Minulescu - au ripostat, dezavuând nota, prin scrisori deschise publicate în "Cumpana". Gârleanu spunea: "Cum eu am fost unul dintre întemeietorii Societatii (1908 - n.n.), si cum acest fapt îl voi considera totdeauna ca partea cea mai frumoasa din viata mea de scriitor, tin sa dezaprob aceste atacuri, fie ele glumete, la adresa Societati [...]". Si Minulescu adauga: "Dati-mi voie sa protestez si eu, alaturi de prietenul Gârleanu, contra violentelor de prost gust si de proasta calitate literara, adresate Societatii Scritorilor [...]". Presedintele Mihail Sadoveanu locuia, la vremea aceea, la Falticeni si desigur ca incidentul i-a ajuns târziu la cunostinta; altfel, fara îndoiala, i-ar fi marit si el dosarul, alaturându-se protestului celor doi.

Emil Gârleanu, aprigul aparator al prestigiului Societatii, va scrie mai târziu în amintirile sale: "Când, în ziua de 4 (real 2) septembrie 1909, ne-am vazut strânsi în sala Liceului Lazar din Bucuresti, nu ne venea sa credem. Vra sa zica ne putem aduna, putem înlatura neîntelegerile, putem potoli ambitiile, putem, în sfârsit, alcatui un tot, o Societate, care sa aiba un scop, spre îndeplinirea caruia ne legam sa luptam cu totii [...]". I. Boteni îl confirma: "Dupa multa truda si discutii, cu cheltuiala de energie si de bani, s-a înfiintat o Societate a scriitorilor români. Ce entuziasm a dainuit atunci în amfiteatrul Liceului Lazar, când s-au citit statutele societatii [...]".

Sigur ca prin constituirea Societatii nu toate vrajmasiile dintre scriitori au disparut si nu toti scriitorii si-au dat mâna frateste. Unele reviste literare - cele mai multe din vremea respectiva - ignorau Societatea, la începuturile sale. Altele strecurau note cu întelesuri echivoce despre rostul ei. "Universul literar", bunaoara, scria: "Câtiva tineri scriitori, din aceia care si-au cucerit mai de curând locul de cinste în literatura noastra, s-au întrunit mai deunazi si au hotarât întemeierea unei Societati a scriitorilor. E bine pentru asigurarea bunei stari materiale a membrilor sai, dar sa nu se înfatiseze ca o sperietoare pentru public si sa nu-si ia aere de areopag literar [...]". Nota este categoric malitioasa. Patruzeci si sapte de scriitori înseamna "câtiva"? Iar din statute se întelege cumva ca Societatea ar intentiona sa se erijeze în ocârmuitor al literaturii române? Obiectiva si fara subterfugii este revista "Junimea literara", care scrie: "La Bucuresti s-a înfiintat, din initiativa mai multor scriitori fruntasi ai generatiei tinere, o Societate a scriitorilor români. Era timpul suprem ca o idee din cele mai salutare, si care a fost lansata de repetite ori - fara a fi putut fi pusa în practica, din cauza dusmaniilor de care e sfârsiata, mai mult decât oricând, generatia tânara de scriitori - sa devina o

realitate. Cultul frumosului, pe de o parte, trebuintele reale ale celor ce se îngrijesc de acest cult, pe de alta parte, au reusit sa înlature disensiunile si astfel Societatea s-a înfiintat. Deocamdata Societatea are numai scriitori tineri; scriitorii batrâni se tin deoparte. Dintre scriitorii bucovineni au fost admisi în Societate: Sextil Puscariu si Const. Berariu. Noi salutam cu bucurie constituirea Societatii".
Un timp, dupa înfiintare, a fost liniste; apoi discutiile si vrajba au reînceput. Poate ca, tangential, a fost vinovat de aceasta si C. Dobrogeanu-Gherea. Primind o scrisoare din partea lui Dimitrie Anghel - vicepresedintele Societatii - prin care era încunostintat ca a fost numit membru de onoare si era invitat sa raspunda daca doreste sa fie si membru activ, Gherea, interpretând tendentios un articol din statut, publica în Adevarul o scrisoare deschisa, în care spune: "Draga Anghele [...], statutele Societatii cer actele de nastere autentice, vizate de primarul comunei respective. M-am nascut în Rusia - sa risc acum la batrânete un voiaj în Rusia? Doresc prosperitate Societatii voastre si câti mai multi membri cu acte în regula [...]". Era un raspuns de refuz însotit de unele persiflari la adresa scriitorilor mai putin productivi admisi în rândurile membrilor Societatii. În realitate Gherea era iritat de mentinerea prevederii din statut care cerea ca membrii Societatii sa fie de nationalitate româna. El dorea, desigur, o Societate cu caracter international - fara scop în vremea aceea, când poate ca nu exista la noi nici un scriitor strain. Dimitrie Anghel, folosind tonul cel mai politicos, cuvenit unui om de prestigiul lui Gherea, îi raspunde, în "Cumpana": "Întelegem ca în casa noastra sa nu primim actul de nastere, ci de nationalitate [...]".
Mai târziu au început sa se auda glasurile nemultumitilor; cei dornici sa ajunga în fruntea Societatii. Despre ei ne vorbeste, cu amaraciune, Mihail Sadoveanu, în raportul pe care-l da la 25 martie 1911, cu ocazia expirarii mandatului sau de presedinte: "Constat cu mare parere de rau ca modestele începuturi ale Societatii, cu modestele ei straduinte, s-au schimbat, în vremea din urma, într-o lupta stearpa de cuvinte în sânul adunarilor, lupta pe care n-o înteleg [...]. As suferi adânc vazând ca se risipeste un început frumos, pe care nadajduiam sa-l putem duce cu totii la bun-sfârsit". Sadoveanu n-a participat la adunarea în care i s-a citit acest raport. În timpul presedintiei lui, Societatea avusese o activitate meritorie; mai ales prin sezatorile tinute în tara. Numai atât ar fi fost de-ajuns ca sa i se reînnoiasca mandatul. Dar lipsind si necandidând, adunarea generala l-a ales ca presedinte, la 25 noiembrie 1911, pe cel care-l urma în merite: Emil Gârleanu. Îl vom auzi mai târziu pe noul conducator al Societatii, patetic si avântat ca totdeauna (la încheierea anului sau de activitate prezidentiala), vorbind despre stradaniile depuse pentru bunul mers al tinerei organizatii: "Va rog sa va gânditi, domnilor colegi, ca noi, în aceste clipe, scriem pagini din istoria literaturii românesti, si ca suntem datori sa lasam generatiilor viitoare pilda unei munci înflacarate pentru înaltarea scrisului românesc [...]".
La 25 noiembrie 1912, dupa ce Gârleanu îsi depune mandatul, se încearca alegerea în functia de presedinte a lui Al. Davila (cooptat în vechiul comitet în locul lui V. Pop). Davila fusese, în fapt, loctiitorul lui Gârleanu, pe timpul cât acesta activase ca director al Teatrului National din Craiova. Propunerea de alegere a lui Davila fiind controversata, s-a procedat - pentru prima oara - la votarea nu prin ridicarea de mâini, ci prin vot secret. Rezultatul votarii - sunt alesi: Mihail Dragomirescu, presedinte; I.Al. Bratescu-Voinesti, vicepresedinte; iar membri în

comitetul de conducere: Mihail Sadoveanu, Cincinat Pavelescu, Corneliu Moldovanu, Tudor Arghezi, Emil Gârleanu, Caton Theodorian si Dimitrie Anghel; apoi: P. Locusteanu si D. Karnabat - cenzori; N. Davidescu - bibliotecar. La 15 ianuarie 1913 intervin unele schimbari în acest comitet, Ion Gorun devenind vicepresedinte, iar G. Bogdan-Duica si v. Pop, membri- alesi în locurile devenite vacante prin demisiile lui Dimitrie Anghel si Emil Gârleanu (care detinea în continuare directoratul Teatrului National din Craiova). Despre demisiile intervenite în cursul anului 1913, Caton Theodorian - care da raportul în locul lui Mihail Dragomirescu, la adunarea de la 26 ianuarie 1914 - spune: "Priviti în juru-mi; închei aceasta grabita dare de seama gândindu-ma la dezlipirile si dezradacinarile pe care le-a pricinuit vijelia napustita prin ferestrele salii de la Liceul Lazar, în adunarea generala din noiembrie 1912 [...]". Atunci fusese respinsa candidatura lui Davila (care apoi a demisionat) si iesisera la iveala, clar, neîntelegerile din sânul Societatii. Cuvântarea lui Caton Theodorian aducea o recunoastere fatisa a nedoritei stari de lucruri ce va mai dainui si în anii urmatori.
La 26 ianuarie 1914, adunarea generala alege ca presedinte pe G. Diamandy, iar pe Ion Gorun ca vicepresedinte, si membri în comitet pe: Octavian Goga, Caton Theodorian, Tudor Arghezi, Zaharia Bârsan, Al. Tzigara-Samurcas, Constanta Hodos. Deci iata si prima femeie în comitetul de conducere al Societatii. N.N. Beldiceanu si Gala Galaction devin cenzori, iar Mihail Sorbul, bibliotecar.
La cea de a sasea adunare generala - tinuta la 21 iunie 1915 - Diamandy este reales presedinte, iar Caton Theodorian, vicepresedinte. Membri în comitet: V. Demetrius, Ion Minulescu, Tudor Arghezi, N.N. Beldiceanu, Cincinat Pavelescu, Al.T. Stamatiad. Cenzori: H.G. Lecca si George Cair. Bibliotecar - N. Saulescu.
Razboiul si-a pus amprentele-i distrugatoare si în viata Societatii Scriitorilor Români. Manunchiul de oameni în care era pusa nadejdea realizarii multelor aspiratii enuntate în programele adunarilor generale a fost împrastiat. Însusi presedintele ales la 19 iunie 1916 - Duiliu Zamfirescu - s-a aflat departe de rostul sau fixat de aceasta alegere, fiind plecat peste hotare - deci n-a avut nici o activitate. Cei ramasi - pe care-i vom gasi la Iasi, începând din noiembrie 1916, în redactia ziarului România - vor duce mai departe, cu multa truda, dar nedescurajati, munca de sustinere a intereselor morale si materiale ale scriitorilor români. Întelegem aceasta si din raportul pe care P. Locusteanu l-a dat, în numele comitetului, la adunarea tinuta la Iasi în ziua de 17 octombrie 1917: "Când vitejii nostri soldati au fost siliti sa se încovoaie sub apasarea unor osti cu mult mai numeroase si mai bine înarmate, comitetul a lucrat din rasputeri ca sa vina în ajutorul scriitorilor care si-au facut datoria de a urma drapelul tarii [...]. Urmaream prin aceasta un interes mai mult national, decât egoist, fiindca noi, scriitorii, suntem meniti sa înfatisam viitorimei icoana acestor vremuri de glorie si de durere [...]".

III
STATUTELE

Adunarea de constituire, tinuta la 2 septembrie 1909, la Liceul Lazar, a avut de dezbatut, în primul rând, statutele Societatii. O prima forma a acestui act de baza din viata oricarei organizatii profesionale exista,

fiind întocmita de echipa lui Cincinat Pavelescu, la 28 aprilie 1908. Pornind de la acest embrion, Ilarie Chendi, dupa cum afirma D. Teleor, "a scris în întregime statutele". O corectare a acestei afirmatii se impune - chiar dupa trecerea atâtor ani. D. Teleor, în relatarea publicata în 1915, a cautat sa fie, daca nu ostil lui Emil Gârleanu (asa cum îl acuza Corneliu Moldovanu, în 1922, cel putin lipsit de atentie pentru meritele acestuia; caci Gârleanu a fost "cel mai entuziast presedinte al Societatii Scriitorilor Români, si cel care a luptat mai mult decât toti pentru adunarea la un loc a atâtor spirite razlete si pentru înjghebarea Societatii" - cum scria Chiru-Nanov, în 1915. "Or, se pare ca lui Teleor nu i-a convenit aceasta apreciere; deci a lasat, în relatarile sale, neconfirmata versiunea ca Emil Gârleanu a lucrat, împreuna cu St.O Iosif, la redactarea primelor statute - dupa modelul Societatii Scriitorilor Francezi (Statuts de la Societe des gens de lettres), iar Chendi le-a adaptat situatiei de la noi. Emil Gârleanu precizeaza, clar, acest lucru, adaugând ca St.O. Iosif a scris si procesul-verbal de constituire, la 28 aprilie 1908. În versiunea votata de adunarea din 1909, aceste statute au avut urmatorul continut, care merita rememorat, ca document de istorie literara:

Par. I. - Numele complet al societatii este: Societatea Scriitorilor Români.

Par. II. - Scopul Societatii: 1 - Apararea drepturilor si intereselor morale si materiale ale scriitorilor; 2 - Ajutorarea, prin împrumut, a scriitorilor întovarasiti; 3 - Ajutorarea vaduvelor si copiilor orfani ai societarilor; 4 - Ajutorarea scriitorilor tineri si de talent.

Part. III. - Mijloacele: Conferinte, sezatori literare, reprezentatii dramatice, serbari populare etc.; redactarea unui buletin al Societatii.

Par. IV. - Membrii sunt de trei feluri: activi, de onoare si donatori.

Par. V. - Membrii activi: Orice scriitor român care voeste sa faca parte din Societatea Scriitorilor Români, ca membru activ, trebuie sa prezinte: 1 - Actul de nationalitate româna; 2 - Lista operelor sale; 3 - Aderarea sa la statute. Afara de acestea va depune, ca taxa de înscriere, 10 lei, în mâinile casierului, precum si prima cotizatie lunara de 2 lei.

Par. VI. - Membrii de onoare sunt alesi dintre persoanele cu merite deosebite pentru literatura româna.

Par. VII. - Membrii donatori sunt toti aceia care varsa în fondul Societatii suma de 200 de lei.

Par. VIII. - Drepturile membrilor. Membrii activi au dreptul de a discuta si de a lua hotarâri în toate chestiunile privitoare la Societate. Membrii de onoare n-au decât vot consultativ, având însa dreptul de a tine, pentru Societate, lecturi si conferinte publice, ale caror subiecte se vor anunta mai înainte, presedintelui.

Par. IX. - Conducerea Societatii. Societatea are un presedinte, un vicepresedinte, un secretar, un bibliotecar (care va functiona si ca ajutor de secretar), un casier si un Comitet de 7 membri, dintre care doi cenzori si doi supleanti. Presedintele are doua voturi. Comitetul se alege în adunarile generale, cu majoritatea absoluta de voturi, pe timp de un an. El poate fi reales. Admiterea membrilor noi se face de catre Comitet, conform regulamentului special.

Par. X. - Averea Societatii. Se constituie din fondul regulat, din veniturile lecturilor si serbarilor publice, din cotizatiile membrilor fondatori si activi, din donatiuni si din o taxa de 10 lei de fiecare volum sau traducere tiparite în editura.

Par. XI. - Fiecare societar va fi obligat sa doneze pentru biblioteca Societatii, câte un volum din operele sale.
Par. XII. - Buletinul Societatii. Toate lucrarile si comunicarile, rapoartele, înstiintarile functionarilor etc., apar în Buletinul Societatii. Directorul acestui buletin este presedintele Societatii.
Par. XIII. - Sedintele Societatii sunt de doua feluri: administrative, lunare si una generala anuala, care se va tine la sfârsitul lunii mai.
Par. XIV. - Adunarea generala poate sa se pronunte, cu doua treimi de voturi, asupra schimbarii statutelor, cu exceptia paragrafelor I, II si III, care ramân neschimbate. Zece membri, prin subscrierile lor, pot sa invite pe presedinte ca sa convoace adunari generale extraordinare. Adunarile generale nu se pot tine decât fiind de fata doua treimi dintre membrii activi ai Societatii. Neîntrunindu-se numarul acesta, se va face o noua convocare, iar adunarea se va tine cu orice numar de membri prezenti.
Par. XV. - Atributiunile comitetului întrebuintarea capitalurilor si a veniturilor se vor stabili într-un regulament special.
Cu unele mici modificari facute la 20 noiembrie 1941, aceste statute, votate la constituirea de la 2 septembrie 1909, au ramas în vigoare pâna la 27 decembrie 1925, când o adunare generala extraordinara, tinuta sub presedintia lui Liviu Rebreanu, le-a adus adaosuri noi, detaliate, cerute de evolutia Societatii si de starea de lucruri a timpului respectiv. Printre altele, se prevedea luarea în consideratie a cererilor noi de înscriere, nu pe baza unei liste de opere, ci cu recomandarea a doi membri activi si cu prezentarea operelor care întemeiau cererea. Solicitantul trebuia sa fie scriitor român si sa aiba publicate: un roman, sau doua volume de nuvele; sau doua volume de versuri; sau o piesa de teatru în trei acte, jucata; sau un volum de critica ori istoriografie literara; sau, în fine, daca nu au volume publicate, sa aiba la activul lor o colaborare literara constanta, de cinci ani, la cel putin trei reviste cu reputatie literara recunoscuta. Cu aceste noi prevederi se punea stavila patrunderii în Societate a micilor publicisti diletanti, cu pretentii de scriitori.
O data cu statutele, adunarea de constituire de la 2 septembrie 1909 a votat si regulamentul respectiv de aplicare. La capitolul Scopul societatii, gasim mentionat: "Pentru îndeplinirea scopurilor Societatii, membrii sai se obliga la o munca solidara, adica: 1 - La dezvoltarea unei activitati literare intense; 2 - La tinerea de conferinte sau de lecturi publice, în folosul fondurilor; 3 - La apararea si promovarea interesului si prestigiului Societatii. În schimb, Societatea va apara drepturile scriitorilor fata de editorii de literatura româna si va cauta sa stabileasca legaturi avantajoase cu societatile literare si cu casele de editura din strainatate".
O prevedere a regulamentului, ramasa permanent neaplicata, a fost obligativitatea membrilor de a plati cotizatiile. "Membrii care vor ramâne în urma cu plata cotizatiilor - se mentioneaza în regulament - dupa trecerea a trei luni vor fi considerati retrasi din Societate." Nici un presedinte n-a facut uz însa de aceasta sabie amenintatoare, desi toti ar fi fost îndreptatiti s-o faca, majoritatea membrilor neonorând, permanent, aceasta îndatorire.
La capitolul: Drepturile membrilor, sunt prevazute în regulament: ajutoare în cazuri de boala, împrumuturi, pensii pentru vaduvele si copiii decedatilor. Urmau sa piarda aceste drepturi membrii care au absentat de la cinci sedinte consecutive. La Disciplina: "În cursul

discutiilor din sedinte, imputarile, precum si întreruperile, nu sunt permise. Presedintele cheama la ordine pe cei care se abat de la chestiune sau trec la personalitati (deci la criticarea altor membri). La vot se procedeaza prin ridicarea de mâini, la apelul nominal, sau, la cererea a cincisprezece membri, prin vot secret".

IV
LEGILE

În forma lor initiala - de la 2 septembrie 1909 - statutele Societatii au fost publicate în Monitorul Oficial, în anul 1912, o data cu legea prin care Societatea era recunoscuta persoana morala. Din nou trebuie sa ne reamintim de meritele lui Emil Gârleanu în problema bunului mers al Societatii. Ca presedinte, ales la 20 noiembrie 1911, el si-a însusit dificila sarcina de a obtine recunoasterea Societatii ca persoana morala; ceea ce avea sa aduca organizatiei un spor substantial de prestigiu. În vremea aceea ministru al Instructiunii Publice era C. C. Arion, care fusese ales - de ce sa n-o spunem -, cu premeditare, ca presedinte de onoare al S.S.R. Arion, orgolios, satisfacut de onoarea care i se facuse, asculta insistentele lui Gârleanu si obtine votarea legii mult râvnite de scriitori. Iata-i textul, integral, asa cum îl gasim publicat în Monitorul Oficial:

Art. 1 - Societatea Scriitorilor Români se recunoaste ca persoana morala cu drept de a functiona dupa statutele ei din 2 septembrie 1909, care nu se vor putea modifica fara autorizatia Consiliului de Ministri. Aceasta lege, dimpreuna cu statutele la dânsa anexate, s-au votat în Senat, în sedinta de la 20 ianuarie anul 1912 si s-au adoptat cu majoritate de 35 de voturi contra 1. Aceasta lege, dimpreuna cu statutele la dânsa anexate, s-a votat de Adunarea deputatilor, în sedinta de la 21 februarie 1912, si s-au adoptat cu majoritate de 63 de voturi, contra 4.

Au fost deci, atunci, patru parlamentari care s-au opus recunoasterii corporatiei scriitoricesti din tara noastra; dusmani din umbra ai Societatii - neputinciosi si lasi, acoperiti de secretul votului. Numele lor ar trebui cunoscute, pentru întregirea listei de capete obtuze perindate în Parlamentul tarii, în primele patru decenii ale secolului nostru.

Despre C.C. Arion - caruia scriitori i-au multumit anticipat, oferindu-i o cina oficiala, la 27 noiembrie 1911 - P. Locusteanu scria, în anul 1913: "Om politic cu o cultura rafinata, orator subtire, artist pâna si în modul de a primi pe solicitanti [...]". Asa o fi fost. Pentru acesta prima lege privind pe scriitori, el merita o aducere-aminte recunoscatoare.

Înaintea prezentarii legii în Parlament, la 27 noiembrie 1911, Societatea a tinut o sedinta extraordinara, în sala de conferinte a Casei Scoalelor - cu scopul de a discuta pregatirea evenimentului. Sedinta a fost prezidata de C.C. Arion - recent proclamat presedinte de onoare al Societatii. Dupa sedinta s-a dat un banchet, la hotelul Bulevard, în onoarea lui Arion, cu participarea a mai tuturor membrilor activi. Despre "apropiata consfintire legala a Societatii" si despre contributia ministrului Arion la acest important eveniment, au vorbit: Mihail Sadoveanu, Radu Rosetti, G. Diamandy, Dimitrie Anghel, N. N. Beldiceanu si Cincinat Pavelescu - acesta din urma, bineînteles, lansând si câteva epigrame ocazionale. Marii literati ai timpului: Caragiale, Delavrancea,

Cosbuc si Vlahuta, continuând sa stea departe, în afara Societatii, n-au participat la acest banchet; dar cei prezenti le-au aratat si de asta data respectul, transmitându-le, în scris, omagii.
O alta lege instituita prin staruintele Societatii Scriitorilor Români a fost aceea cu privire la proprietatea literara. Timp de saizeci de ani - din 1862 si pâna în 1922 - asigurarea drepturilor creatorilor de valori literare si artistice se facea în baza legii presei, promulgata pe vremea lui Cuza; lege care prevedea, ca termen de proprietate a creatiilor, numai zece ani dupa moartea scriitorului sau a artistului respectiv. În anul 1919, la insistentele lui Octavian Goga - pe atunci ministru al Instructiunii Publice - se deleaga un consilier de la Înalta Curte de Casatie - Constantin Hamangiu - cu redactarea unui anteproiect de lege al proprietatii literare si artistice. Dupa scurt timp, Goga nemaifiind ministru, proiectul n-a putut ajunge în Parlament. În 1923, noul ministru al Artelor - Constantin Banu - reia problema în discutie. O comisie a Societatii Scriitorilor Români definitiveaza proiectul si, la 31 mai 1923, Parlamentul îl voteaza, iar la 15 iunie 1923, Legea asupra proprietatii literare si artistice este promulgata. Principalele prevederi ale legii sunt: "1 - Drepturile de proprietate literara si artistica sunt garantate în România fara îndeplinirea nici unei formalitati; 2 - Autorii de tot felul de scrieri literare sau stiintifice, compozitorii, pictorii, sculptorii se vor bucura, pe tot timpul vietii lor, ca de o proprietate a lor, de dreptul exclusiv de a le publica, a le exporta, a le vinde, darui [...]".
Promulgarea legii a constituit una dintre cele mai mari realizari ale Societatii si de ea au beneficiat si artistii plastici. O îmbunatatire a legii s-a facut în anul 1956 (Legea nr. 18, din 27 iunie 1956). La articolul 6, privind transmiterea drepturilor prin mostenire, se prevede: "Sotul si ascendentii autorului beneficiaza de aceste drepturi tot timpul vietii lor; descendentii - timp de 50 de ani (fata de 30 de ani cât era prevazut în vechea lege), iar ceilalti mostenitori, timp de 15 ani. Sunt exceptate de la aceste prevederi unele proprietati literare si artistice, autorii respectivi neavând folosinta drepturilor patrimoniale decât: pe termen de 20 de ani de la aparitia operei respective, cu privire la cei ce alcatuiesc enciclopedii, dictionare si culegeri; pe timp de 10 ani de la apartie, cu privire la autorul unei serii de fotografii artistice si 5 ani, pentru fotografii artistice separate. În aceste cazuri transmitera mostenirilor se face în limita termenelor aratate." Articolul 9 al legii din 1956 precizeaza în amanunt, obiectul drepturilor de autor: "Sunt cuprinse în denumirea de opere asupra carora se exercita dreptul de autor toate operele de creatie intelectuala din domeniul literar, artistic sau stiintific, oricare ar fi continutul si forma de exprimare, indiferent de valoarea si destinatia lor, cum sunt: romane, nuvele, poezii, critici literare si de arta, cronici, recenzii, reportaje literare, scenarii de orice fel, manuale scolare si cursuri universitare si orice alte scrieri literare, stiintifice si publicistice; operele dramatice [...]". Iar în articolul 10 se mai precizeaza: "Dau, de asemenea, nastere la drepturi de autor: traducerile, adaptarile si prelucrarile cu caracter literar [...]; traducerile, adaptarile si prelucrarile operelor tehnice si stiintifice; culegerile de opere literare, artistice sau stiintifice, cum sunt: antologiile, crestomatiile sau lucrarile didactice, care prin alegerea sau sistematizarea materialului constituie opere de creatie". În final legea face precizari referitoare la contractele de editare - toate favorizând pe creatori si punându-i la adapost de vechile neajunsuri. Sa

ne aducem aminte ca aceasta noua lege poarta semnatura lui Mihail Sadoveanu, care atunci, în 1956, era vicepresedinte al Prezidiului Marii Adunari Nationale.

V
SEDIILE

Este de înteles ca orice Societate trebuie sa-si aiba un sediu organizat, în care sa-si desfasoare activitatea. Problema aceasta a figurat printre primele pe care si le-a pus Societatea Scriitorilor Români. Firava înjghebare a lui Cincinat Pavelescu si-a tinut sedintele - dupa cum am aratat - într-o berarie si, ceva mai târziu, în sala de conferinte a Institutului de Arte Grafice "Minerva" (ultimele convocari). Constituirea de la 2 septembrie 1909 s-a facut - cu îngaduinta directorului respectiv - în amfiteatrul Liceului Lazar; deci, chiar numai pentru o singura zi, acesta a fost primul sediu al Societatii prezidata de Mihail Sadoveanu. Visul cel mare al societarilor era construirea unui local impunator, corespunzator prestigiului cuvenit Societatii. În regulamentul de functionare se spunea, în 1909: "Pâna la construirea unui local propriu al Societatii, se va închiria un numar necesar de încaperi, pentru instalarea birourilor, a bibliotecii si a unei sali de lectura. Secretarul si casierul vor avea aici camera lor de lucru, iar sala de lectura va fi deschisa membrilor si oaspetilor". Despre instalarea celui dintâi sediu ne vorbeste Emil Gârleanu: "Ne-am întocmit un local al nostru, cu mobilele trebuitoare, fara lux, cu o biblioteca, pe care am strâns-o de pe unde am putut, cu tablouri, pe care prietenii nostri, pictorii: Steriade, Hârlescu, Stoica, Poinevin, Iser si atâtia altii ni le dadusera cu draga inima. Fiecare dintre noi am adus acolo ce aveam mai de pret în arta, si, în scurt, am alcatuit un local modest, în care puteam intra cu bucurie, închiriind mai întâi apartamentul din strada Academiei (în cladirea Imobiliara)". În localul acesta Societatea a stat foarte putin - sigur ca din lipsa de fonduri, chiria fiind foarte mare. În ianuarie 1911 gasim, deci, birourile Societatii instalate la alta adresa - în imobilul Luvru, de pe Calea Victoriei, colt cu strada Sarindar. Se gasise o solutie avantajoasa - o parte din etajul al treilea era ocupat de Dimitrie Anghel, care platea cota cea mai mare de chirie, iar restul - doua camere - revenea Societatii. Gârleanu ne spune mai departe: "În camerele sale Anghel îsi facuse un interior ales, care-i cuprindea tot avutul: o biblioteca rara, cu editii scumpe de-ale poetilor francezi; multe tablouri (între care si un admirabil portret al sau, facut de pictorul Steriade) si multe, foarte multe amintiri de familie [...]". Toate acestea si întregul avut al Societatii au fost distruse de incendiul care a mistuit marele imobil, la 29 ianuarie 1911. La dezastru a asistat neputincios si Gârleanu, care descrie astfel incendiul: "Cele din urma geamuri care s-au luminat, ca niste rubine, au fost acelea ale Societatii nostre. În noaptea rece si aspra am privit, pâna la sfârsit, spre ferestrele odailor în care se topea si o parte din nadejdiile noastre [...]".

Un alt sediu corespunzator nu si-a mai putut organiza Societatea multa vreme. Un timp si-a improvizat sederea în doua mici încaperi din Pasajul Karagheorghevici, la numarul 2; apoi pe timpul presedintiei lui Diamandy, care era si director al Teatrului National, sedintele comitetului Societatii s-au tinut în foaierul de jos al teatrului (între anii 1914-

1915). Mai târziu, în 1916-1917, cei câtiva scriitori din comitet, ramasi sa duca mai departe faclia aprinsa în 1908, s-au întrunit în redactia ziarului România, la Iasi - ziar la care toti colaborau cu înflacarate articole adresate natiunii greu lovite de cotropirea straina. România a fost cea mai prestigioasa publicatie aparuta la noi în timpul primului razboi mondial (de la 2 februarie 1917, pâna la 9 ianuarie 1919). Cât timp capitala a fost ocupata de trupele invadatoare, cotidianul acesta a aparut la Iasi, apoi s-a mutat la Bucuresti. Nici unul dintre ziarele pe care le-am avut în trecut nu s-a bucurat de colaborarea unor condeie atât de valoroase ca România. În paginile sale au scris atunci împotriva cotropitorilor, cei mai de seama prozatori si poeti ai nostri: Mihail Sadoveanu, Al. Vlahuta, Octavian Goga (acesta apare cu primul articol de fond, intitulat: Spre biruinta - îndemn la lupta pentru alungarea vrajmasului care ne-a încalcat hotarele), Corneliu Moldovanu, Eugen Herovanu, I. Agârbiceanu, George Gregorian, Delavrancea, Radu Rosetti, N.N. Beldiceanu, C. Ardeleanu, P. Locusteanu, Ion Minulescu, I. Gavanescul, George Ranetti, Mircea Radulescu. Tot în primul numar, Mihail Sadoveanu scrie, alaturi de Goga, în articolul "Armata": "Ca si în trecut, s-au sculat asupra-ne puterile întunericului si ale robiei si s-au napustit asupra oastei noastre puhoaiele neamurilor rele [...]. Au respins cei vechi valurile; le vom respinge si noi. Armata noastra e tare prin dreptatea pe care o apara; ea se va întoarce asupra cotropitorilor ca o furtuna razbunatoare. Si va trebui sa biruiasca". Poezii patriotice au semnat, în România, printre altii: V. Voiculescu, P. Cerna, Al.T. Stamatiad, G. Talaz, Andrei Braniste, Demostene Botez si I.U. Soricu. Si cum mai toti acestia erau membri ai Societatii Scriitorilor Români, putem spune, fara nici o sfiala, ca opera întreprinsa de ziarul România a fost opera Societatii. Ea trebuie consemnata cu mândrie în istoricul activitatii de atunci a breslei noastre.

În anul 1919, când Societatea si-a reluat activitatea la Bucuresti, s-a apelat din nou la directia Teatrului National, pentru tinerea sedintelor în spatiile care puteau fi eliberate câteva ore pe luna. O adresa permanenta, pentru primirea corespondentei, devine locuinta poetului George Cair. În 1920, bugetul, adunat cu greu, îngaduie închirierea unui foarte modest local de pe bulevardul Elisabeta nr. 6, unde va sta însa numai un an. În 1921 Societatea îsi muta sediul pe strada Parlamentului 2, si de acolo în locuinta lui Corneliu Moldovanu, pe strada Sf. Ionica, 17 (pâna în 1922). Tot timpul acesta însa comitetele n-au încetat interventiile pentru obtinerea unui teren pe care sa-si construiasca mult visatul Palat al Scriitorilor, sau - cum l-a vazut, mai stralucitor, Mihail Dragomirescu - Palatul Culturii, cu anexe mari, corespunzatoare multor nevoi. Pentru strângerea fondurilor necesare acestei investitii, Societatea a organizat si o loterie, devenita, în cele din urma, o povara financiara, nu un izvor de venituri. Este de mirare cum de nu s-a ajuns la un rezultat pozitiv prin interventiile facute. Printre scriitorii timpului s-au aflat ministri, senatori, deputati si oameni cu functii înalte; dar toti la un loc n-au putut determina administratia comunala sa doneze un teren potrivit planului preconizat. În anul 1921 un primar gaseste o solutie: pune la dispozitia Societatii Scriitorilor Români si a Societatii Tinerimea Artistica vechiul local al asa-numitei Panorama Grivitei, situat pe maidanul din Piata Coltei (unde s-a cladit în zilele noastre, hotelul Intercontinental). Arhitectul Duiliu Marcu a fost solicitat sa întocmeasca planurile de transformare a imensei sandramale - planuri pentru care Societatea Scriitorilor Români a cheltuit, singura,

39 000 de lei. În cele din urma s-a renuntat la acest local, devizul respectiv fiind exorbitant. În anii aceia, Sindicatul Ziaristilor din Bucuresti a reusit sa-si construiasca un palat în vecinatatea Panoramei Grivita (pe actualul bulevard Pache Protopopescu, în fata Ministerului de Domenii) - cu bani adunati de la diferite institutii si pe un teren obtinut, gratuit, de la primaria capitalei. Societatea Scriitorilor Români, care avea, atunci, în 1922, un numar de 223 de membri, ramâne mai departe pe la usi straine, cum se spune: în camere de hoteluri, în locuintele presedintilor, în mici aparta-mente închiriate la tarifele cele mai scazute. În 1925, Octavian Goga - pe atunci presedinte al Societatii - obtine de la primaria capitalei un teren, pe strada Primaverii (împrena cu Societatea Crucea Rosie), dar ceva s-a întâmplat si atunci; deci constructia n-a fost începuta. În 1933, Corneliu Moldovanu primeste, din partea primarului capitalei, promisiunea solemna ca se va da Societatii un teren, pe strada Caimatei. Dar nu se tine de cuvânt. Între timp fondurile acumulate pentru constructie cresc. La adunarea generala tinuta în ziua de 14 ianuarie 1941, presedintele în functie, N.I. Herescu, anunta, triumfator, ca s-au strâns pentru Casa Scriitorilor 6 800 000 de lei, fruct al stradaniilor facute de scriitori de-a lungul a 33 de ani. Frumos si laudabil. Numai ca, acelasi Herescu impune adunarii un vot: întreaga suma sa fie donata pentru înzestrarea armatei. Visul cel mare se destramase, iremediabil.
Ultimele doua sedii ale Societatii au fost pe strada Academiei 4 si pe fosta strada General Berthelot, vizavi de catedrala Sf. Iosif; ambele folosite prin închiriere. La 24 februarie 1928, când a fost inaugurat sediul din strada Academiei, Liviu Rebreanu - pe atunci presedinte pentru a treia oara - marturisea: "Cu adânca emotie si bucurie, vad, în fine, înfaptuit un vis care a trait în imaginatia scriitorilor douazeci de ani. Prin inaugurarea de azi s-au facut primii pasi spre o situatie mai buna si sperante frumoase zâmbesc în viitor scriitorilor români [...]". Bucuria era generata de faptul ca noul sediu se prezenta, pentru prima data, onorabil, corespunzator nevoilor si prestigiului Societatii. Visul a fost însa de scurta durata. Scumpirea chirilor a facut imposibila sederea Societatii într-un astfel de spatiu, mare si central. Intervine deci o noua mutare - ultima din existenta Societatii - pe strada General Berthelot.

VI
SEZATORILE

Abia instalat la cârma Societatii, Mihail Sadoveanu porneste la treaba, chiar în anul 1909. Privirile sale sunt îndreptate mai întâi catre românii de dincolo de Carpati, pe care-i stia dornici sa auda graiul stramosesc, din gura fauritorilor acelor carti ce le veneau, greu si rar, în satele vremelnic stapânite de straini. Împreuna cu cei mai entuziasti din comitet, presedintele tinerei organizatii întocmeste un program de sezatori si porneste la drum - deocamdata pe cheltuiala lor personala. Turneul - caci turneu a fost, în toata regula - cuprinde mai întâi orasele: Galati, Buzau si Piatra-Neamt. Trecuse numai o luna de la înfiintarea Societatii si ziarele începeau sa consemneze aceasta frumoasa activitate. Premiera a avut loc la Galati, ultima duminica a lunii noiembrie 1909. Ziarul "Dunarea de Jos" scrie urmatoarele despre desfasurarea sezatorii: "Societatea Scriitorilor Români, înfiintata la

Bucuresti sub presedintia domnului Mihail Sadoveanu, hotarând o serie de sezatori literare, a tinut pe cea dintâi la Galati [...]. Am avut ocazia sa-i ascultam pe: Mihail Sadoveanu, Dimitrie Anghel, Cincinat Pavelescu, Eugen Lovinescu, Ion Minulescu, citind din operele lor, iar sotii Bârsan, artisti din Bucuresti, au citit Satira IV, de Eminescu si au jucat o piesa de teatru în aplauzele publicului [...]".
Dupa Galati au urmat sezatorile de la Buzau si Piatra Neamt, apoi la Suceava, în felul acesta, Societatea Scriitorilor Români situându-se, cum semnala presa literara: "în centrul miscarilor culturale, iar scriitorii nostri dovedindu-se ca s-au grupat în jurul steagului ce s-a arborat; dar începuturile sunt grele si dusmaniile sunt mari [...]".
O alta sezatoare se tine la Cernauti si apoi, cea mai reusita, la Câmpulung, "unde scriitorii bucuresteni, uniti cu cei bucovineni, sunt primiti sarbatoreste, de mii de oameni, calari, pe jos, cu buciume, cu drapele tricolore" - cum aflam din revista Junimea literara, care da si extrase din cuvântarea tinuta de Mihail Sadoveanu: "Societatea Scriitorilor Români este o societate pur culturala, din care fac parte scriitori din toate tarile locuite de români. În activitatea lor, membrii ei s-au gândit sa închege pretutindeni, oriunde sunt români, o legatura între ei si carturarii neamului; de aceea au pornit printre fratii lor, sa le dea înca o data îndemn pentru pastrarea limbii si a cartii noastre românesti, caci cartea este lumina ce va risipi întunericul din juru-ne, iar limba româna este maica noastra; daca am pierde-o ramânem orfani si ne-ar calca în picioare neamurile straine".
Întâile sezatori din Moldova si Bucovina s-au desfasurat sub semnul comemorarii lui Ion Creanga, "unul dintre cei mai buni scriitori ai neamului" - cum l-a definit Mihail Sadoveanu, care a citit din operele sfatosului povestitor, cu vocea sa molcoma, dând adânci rezonante în sufletele învolburate de patriotism ale ascultatorilor. Sezatoarea de la Câmpulung s-a tinut la 3 ianuarie 1910, si la ea au participat, în afara de scriitorii veniti de la Bucuresti, bucovinenii: Liviu Marian, Sextil Puscariu si Gh. Tofan. La 6 ianuarie 1910, aceeasi echipa repeta "citirile literare în public", la Radauti, scriitorii "legându-se astfel de toate inimile iubitoare de arta si de neam".
În anul urmator sunt continuate sezatorile din Transilvania, începând cu Sibiul. Pregatirile de la Bucuresti sunt mai mari ca înainte. Sibiul este centrul românismului transilvanean si totul va trebui reusit în cele mai mici amanunte. Caton Theodorian îsi va împartasi emotiile calatoriei pentru aceasta sezatoare, în revista "Caminul nostru": "La Sibiu ne întâmpina marele Goga (deci acesta era socotit mare chiar din primii ani ai activitatii sale poetice) si Octavian Taslauanu, conducatorii revistei Luceafarul [...]. Sezatoarea a fost un triumf [...]. Seara s-a dat un bal în cinstea scriitorilor, cu jocuri din Banat si Bucovina: Hora fetelor, Brâul, Zuralia, Calusarii[...]". Emil Gârleanu va nota si el: "Niciodata n-au fost atâti scriitori la un loc, ca la aceasta sezatoare [...]".
Iata-i, dupa ordinea intrarii în scena, în acea memorabila zi de 5 martie 1911: Octavian Taslauanu - cuvântul de prezentare a sezatorii; Octavian Goga - declamarea poeziilor: De mult, Un om, Prapastia; Emil Gârleanu - citirea schitelor: Trandafirul si Voinicul; Cincinat Pavelescu - poezii si epigrame; Caton Theodorian - schita La masa calicului; D. Nanu - versuri; I. Agârbiceanu - schita Întâlnirea; Corneliu Moldovanu - Balada; Dinu Ramura - versuri; A. Mândru - versuri; Maria Cuntan - versuri; iar în încheiere, "Domnisora Maria Filotti, de la Teatrul National din

Bucuresti, sosita cu scriitorii, a declamat versuri din diferiti autori".
Sezatorile acestea urmareau si un interes material - strângerea de fonduri prevazuta în paragraful X al statutelor. Ele n-au avut însa, pe aceasta latura, succesul scontat. Aflam esecul material tot de la Gârleanu: "Daca folosul material n-a fost cine stie ce, de pe urma sezatorilor acestora, cel moral a fost covârsitor". Sezatorile, deci, ar fi trebuit continuate, dar în anii urmatori n-au mai fost organizate. În raportul sau, dat în fata adunarii generale, la 21 iunie 1915, presedintele Diamandy, regretând absenta sezatorilor din activitatea Societatii, în ultimii ani, îsi exprima speranta ca viitorul comitet le va relua, întrucât: "Numai prin ele putem râvni la îndeplinirea unei meniri culturale si sociale, raspândind, prin viu grai, în paturile cele mai largi ale neamului, dragostea pentru limba si literatura româneasca; si numai prin ele Societatea va deveni o utilitate culturala si sociala si va putea pretinde factorilor tarii sa-i înlesneasca activitatea si sa-i puna la dispozitie mijloacele trebuincioase. Deci, sezatorile trebuie continuate, chiar si cu riscul unor pierderi materiale".
Reales în functia de presedinte, Diamandy îsi tine, în parte, fagaduiala, organizând doua sezatori; la Silistra si la Calarasi. Apoi, cu timpul, sezatorile au devenit traditionale, fiecare comitet ales cautând sa mearga, în aceasta directie, pe urmele înaintasilor. Câteva sezatori s-au tinut si la palatul regal din Bucuresti, initiativa având-o Carmen Sylva, care era, în 1911, si presedinta de onoare a Societatii. Ziarele din capitala ne informeaza, în martie 1911: "La sezatoarea literara tinuta la palatul regal, au citit din operele lor: Mihail Sadoveanu, Dimitrie Anghel, Natalia Anghel, Cincinat Pavelescu, Corneliu Moldovanu, Al. Cazaban, N. Beldiceanu si Emil Gârleanu; dupa care a citit si regina unele scrieri inedite".
În anul 1921 sezatorile devin mai atractive si deci mai fructuoase, datorita prezentei în program a unor actori renumiti, cum au fost: Maria Giurgea, Marioara Zimniceanu, Constantin Nottara, I. Manolescu, Lucretiu Vasiliu, Carussy. Acestia declamau, jucau scenete, citeau din operele scriitorilor. În salile publice sezatorile se organizau cu taxe de intrare, iar în scolile secundare, gratuit, "pentru ca si sufletele tinere sa poata gusta buna si înalta literatura cultivata de membrii Societatii". Alte sezatori s-au tinut la Ateneul Român din Bucuresti (14 numai în iarna anului 1923) si, tot în acel an, în orasele: Cluj, Oradea, Satu Mare, Aiud, Blaj, Alba-Iulia, Deva, Arad, Timisoara, Lugoj, Caransebes, Hunedoara, Sibiu, Brasov si Sighisoara. Despre sezatoarea de la Oradea, revista "Cele Trei Crisuri" noteaza: "Victor Eftimiu si Zaharia Bârsan au fost asurzitor aplaudati si rechemati de publicul entuziast, care nu mai avea loc în sala".
Liviu Rebreanu a organizat cele mai multe sezatori - 24 numai în perioada octombrie-decembrie 1928 si ianuarie 1929, la Teatrul National din Bucuresti, acestea aducând un venit net de 50000 de lei pentru Societate.
Si pe tarâm politic sezatorile au avut, în mod cert, un rol pozitiv. În adunarea generala de la 17 iunie 1923, Corneliu Moldovanu, pe atunci presedinte, o confirma: "Scriitorii nostri porniti pe apostolat, luând contact cu minoritatile, cu scriitorii, cu ziaristii, cu artistii maghiari, au izbutit sa se faca cunoscuti si stimati, au deschis o punte de conlucrare pentru o opera constructiva; au fost deci purtatorii de

cuvânt ai unei politici culturale de înfratire - au dres ce au stricat politicienii".
În anul 1933, la 13 martie, se da o formula noua sezatorilor, organizându-se la Teatrul National din Bucuresti o conferinta a lui Octavian Goga, urmata de "citiri din opere" de catre scriitorii: Ion Minulescu, I.A. Bassarabescu, Al Cazaban, Cincinat Pavelescu, Al. Ciurezu, George Gregorian. În vara aceluiasi an, o sezatoare similara se organizeaza la Oradea, la 20 iulie, urmata, peste doua zile, de alta, la Timisoara, si, a treia, la 29 aprilie 1934, la Târgu-Mures.
În amintirile sale, Victor Eftimiu acorda un spatiu însemnat relatarilor despre sezatorile Societatii Scriitorilor Români. Reproducem câteva dintre ele, publicate în anul 1965: "Prin 1913, iata-ne la Galati, cu George Cosbuc, Cincinat Pavelescu, Petre Locusteanu, cu bunul parinte, darnicul de frumuseti si de înseninare Gala Galaction, alaturi de care am avut norocul, dupa douazeci de ani, sa spun iarasi versuri la un teatru din capitala. Era sa se darâme sala din Galati, atâtea aplauze a dezlantuit anuntarea aparitiei lui Cosbuc. Rareori am auzit atâtea ropotitoare valuri de aplauze, atâtea ofensive ale entuziasmului colectiv ca la acea sezatoare [...]. În 1912, din initiativa lui Octavian Goga, am pornit la drum prin orasele transilvane, într-un grup de poeti si prozatori. Goga, Cincinat Pavelescu, Alfred Mosoiu, Ion Minulescu, Al. Cazaban, I. Agârbiceanu erau cu noi. Sedinta festiva de la Teatrul National din Cluj, apoi la Oradea; au fost revarsari de entuziasm. Oficialitatile ne întâmpinau cu pâine si sare, tineretul scolar se însira pâna dincolo de peroanele garilor, în costume nationale si cu bratele încarcate de liliac si cu margaritare. Contactul cu publicul, întâlnirea cu cititorii au fost totdeauna binevenite. Au folosit scriitorilor, au folosit si cititorilor [...]. Mihail Sadoveanu nu avea o voce puternica, dar lecturile sale erau urmarite cu mare interes. O neasemuita vraja cuprindea pe ascultatori; nici un fosnet nu se auzea [...]. Ion Minulescu a exercitat asupra auditoriului un mare farmec; era aclamat si rechemat dupa fiecare poezie [...]. Cincinat Pavelescu spunea frumos atât poeziile lirice, cât si epigramele. Trubadurul cu cap de faun, jiletca de catifea si mâini episcopale îsi lua partea leului la recitarile noastre de odinioara [...]. Un mare cuceritor al multimilor de iubitori ai versurilor a fost Octavian Goga. Glas de bariton si o impetuozitate fara pereche. Alti doi prozatori au avut mare trecere la public: Gala Galaction si Ionel Teodoreanu. Poate unde aduceau amândoi experienta pe care au câstigat-o în exercitarea celuilalt sacerdotiu al lor". Despre sine însusi Victor Eftimiu nu spune nimic în aceste amintiri; se trece printre cei multi: "Apoi au fost aclamati si ceilalti, printre care tânarul autor al lui Însir-te Margarite si Cocosul negru". Dar se stie ca el se gasea totdeauna în fruntea culegatorilor de lauri. Aceasta pentru ca nici un alt scriitor n-a avut, ca Victor Eftimiu, talentul de declamator, de rascolitor al maselor auditorilor, care-l ovationau, în picioare, totdeauna minute în sir. Acest dar si l-a pastrat, nestirbit, pâna la moarte. Sa ne aducem aminte de ultimele sale aparitii în public, la manifestarile organizate la Ateneul Român din Bucuresti de catre Uniunea Scriitorilor, când într-adevar, se cutremura sala de ovatii, dupa ce poetul îsi declama poeziile patriotice.
În afara de sezatori, Societatea a încercat si alte manifestari culturale, menite sa ajute la sporirea fondurilor. Printr-o întelegere cu directia Teatrului National din Bucuresti, s-a organizat, cel putin o data pe an, câte o reprezentatie teatrala cu piese românesti, încasarile

respective fiind cedate Societatii. Începutul, în aceasta privinta, s-a facut la 10 aprilie 1914, când s-au jucat piesele: Chemarea codrului, de G. Diamandy, si Masca, de Claudia Milian-Minulescu. Asistând si regina, cuconetul capitalei a dat navala atunci, platind preturile sporite înadins si Societatea s-a ales cu un beneficiu de 2514 lei. În aprilie 1915 se joaca Bujorestii, de Caton Theodorian. Beneficiu net: 1975 de lei. Patima rosie, a lui Mihail Sorbul, jucata în 1916, a adus numai 620 de lei - faima piesei nu se raspândise înca îndeajuns. Cu unele întreruperi, astfel de spectacole s-au dat pâna în anul 1922.
Presedintele G. Diamandy initiaza si "Balul anual al Societatii Scriitorilor Români", care aduce 3000 de lei beneficiu, "plus 380 de lei din vânzarea penitelor-embleme ale S.S.R.". Cum vor fi fost cele penite? Le-am cautat, dar n-am gasit nici o informatie despre ele în amintirile nici unuia dintre scriitorii care erau, în vremea aceea, membri ai Societatii. Si aceste baluri s-au dat, de asemenea, cu unele întreruperi, pâna în anual 1920. Erau organizate numai la Teatrul National. Cel mai reusit bal a fost în anul 1915, când s-au realizat beneficii nete de 5000 lei.
Societatea s-a preocupt si de comemorarea marilor scriitori disparuti, initiind pelerinaje la mormintele acestora, contribuind la eforturile colective de înaltare a unor monumente si busturi si organizând serbari ocazionale. O manifestare de acest fel a fost comemorarea împlinirii unui sfert de veac de la moartea lui Eminescu. Serbarea, organizata de Societate în parcul Cismigiu, în zilele de 4-6 iulie 1914, a avut o amploare nemaiîntâlnita pâna atunci. Obtinându-se o reducere de 50% pe caile ferate, au participat la programul initiat câteva mii de locuitori veniti din toate colturile tarii - si alte mii de cetateni din capitala. Bagheta diriguitoare a întregii manifestari a purtat-o Tudor Arghezi. În programul publicat de toate ziarele din Bucuresti: Conferinta lui Gala Galaction despre Eminescu; sezatori literare; jocuri nationale; coruri; muzica militara; concurs de frumusete pentru doamne si domnisoare; concurs pentru carucioare de copii frumos împodobite; jocuri de gimnastica; un meci de box (primul de la noi) între doi celebri pugilisti ai vremii (un canadian si un francez); balul fermecator; alergari pe bicicleta. Dupa comentariile facute de reviste si ziare, se pare ca n-a fost realizat întregul program, dar reusita serbarii este confirmata de presedintele Diamandy, care comunica adunarii generale din 21 iunie 1915: "Serbarea din Cismigiu aducând un beneficiu de 5300 lei, Societatea nu uita a-si exprima viile sale multumiri domnului Tudor Arghezi, organizatorul".
N-au fost uitati nici scriitorii în viata, la împlinirea unor vârste respectabile: I.L. Caragiale, I.A. Bassarabescu si Cincinat Pavelescu - la 60 de ani; Liviu Rebreanu, la 50 de ani si altii.

VII
PENSII - AJUTOARE

Sigur ca cei 47 de scriitori care au întemeiat Societatea în anul 1909 s-au gândit, în primul rând, ca prin aceasta organizare a lor vor putea sa-si rezolve unele din greutatile întâmpinate în dificila si neapreciata lor meserie: un acces mai onorabil la drepturile de autor dirijate de editorii verosi, sau de administratorii de reviste; ajutoare în caz de

boala; împrumuturi; pensii. Toate acestea au venit, pe rând, desi nesubstantiale - dupa puterile slabe ale unei societati care, desi merita atentia tuturor forurilor, câstiga greu accesul la sprijinul financiar dorit. C. C. Arion, situându-se în fruntea oamenilor politici simpatizanti ai Societatii, îi acorda, în 1911, o subventie de 3 000 de lei, suma care continua a fi achitata din bugetul Ministerului Instructiunii si în urmatorii patru ani. În 1916, prin moartea regelui Carol I, se repartizeaza Societatii - din imensele averi ramase mostenire - suma de 10000 de lei. În 1912, I. G. Duca da, de la Ministerul de Finante, o subventie de 5 000 de lei, iar în 1922, Ministerul Artelor ridica subventia la 10000 lei. Iata, deci, Societatea ajunsa în situatia de a da ajutoare si împrumuturi membrilor sai. În perioada 1916-1922 aceste ajutoare se ridica la suma de 33350 de lei, iar împrumuturile la 34140 de lei. În total, din 1916 si pâna în 1922, suma împrumuturilor si a ajutoarelor a fost de 122690 de lei. Si mai vine o zi însemnata din viata Societatii, când se platesc primele pensii. Aceasta a fost la 11 iunie 1922, când presedintele Corneliu Moldovanu a anuntat, cu mândrie si cu emotie: "Pentru întâiasi data am realizat dezideratul initial al statutelor si unul din principiile care au dus la întemeierea Societatii - am acordat pensii vaduvelor si orfanilor scriitorilor disparuti". Primele pensionare au fost sotiile scriitorilor decedati: Al. Macedonski, Em. Gârleanu si Ilarie Chendi. În anul 1923, când pe lista institutiilor care acordau subventii societatii se aflau si Ministerul de Interne si Banca Nationala, presedintele Mihail Sadoveanu reuseste sa ridice numarul pensionarilor la 12: Ana Macedonski, Ana Chendi, Marilena Gârleanu, Ana Hogas, Maria Panu, Elena Bârsan, Maria Cuntan, Panait Musoiu, Arthur Enasescu si copiii minori ai scriitorilor: P. Locuseanu, B. Nemteanu si I. Adam. Apar deci si primii scriitori în viata care primesc pensii. În continuare numarul pensionarilor creste, an de an, pe masura posibilitatilor Societatii, ajungându-se ca în 1936 sa ia pensii de la înstarita organizatie sapte scriitori aflati în viata si douasprezece vaduve de scriitori decedati (printre care gasim si pe: Elena Gib Mihaescu, Margareta Panait Istrati si Elena Slavici).

Dupa numai paisprezece ani de la înfiintare, Societatea se gasea în situatia de a da si alte ajutoare. În 1923, bunaoara, plateste 2000 de lei vaduvei scriitorului maghiar Revai, care a tradus câteva carti românesti; iar doamnei Maria Nanu îi acorda 1000 de lei pentru tiparirea unui volum al defunctului ei sot. Si - ce progres fata de anul 1910 - Societatea plateste câte 100 de lei fiecarui scriitor care citeste din operele sale la sezatorile tinute în anul 1920.

Sa nu uitam, la capitolul donatori, doua nume: generalul Rascanu, care a înzestrat, în 1918, birourile Societatii cu o masina de scris, si pe fostul primar general al Capitalei, Al. Donescu, al carui dar, mai substantial, a însemnat mult pentru scriitori. El a realizat împroprietarirea, în capitala, a cinci scriitori, cu câte o casa: C. Ardeleanu, Al. Cazaban, M. Celarianu, D. Karnabat si Mihail Sorbul. Acestia si-au luat în primire proprietatile în toamna anului 1937. Tot în acel an s-a obtinut de la primaria capitalei si un loc la cimitirul Bellu, pentru construirea Mausoleului Scriitorilor. Cu multi ani mai înainte - în 1923 - Cezar Petrescu întocmise un memoriu, care a fot distribuit deputatilor, cerând împroprietarirea scriitorilor. În memoriu se spunea: "Scriitorul îsi câstiga viata mai greu decât orice alt muncitor intelectual. În tara românească o carte se plateste cu preturi derizorii - 4 000-5 000 de lei - deci munca pe un an este platita cu

echivalentul unei lefi pe o luna a unui contabil de banca [...]. Printre solutiile care s-au gasit pentru îndreptarea lucrurilor, ar fi împroprietarirea scriitorilor. Aceasta n-ar fi o jertfa pentru stat [...]". Memoriul purta semnaturile mai multor scriitori, printre care: Cezar Petrescu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Jean Bart, Corneliu Moldovanu, Ion Minulescu, Camil Petrescu, Ion Pillat.

Am citat oameni care si-au aratat bunavointa pentru Societatea Scriitorilor Români. Sa nu uitam nici pe rauvoitorii sai; au fost destui. Între acestia s-a aflat si generalul Vaitoianu, care în 1924 a anulat cele 12 permise de cale ferata acordate în anii precedenti membrilor Societatii. Un gest reprobabil, similar, îl facuse Al. Davila, pe vremea când detinuse functia de director al Teatrului National din Bucuresti. Suparat ca la adunarea generala din noiembrie 1912 n-a fost ales presedinte al Societatii, el s-a razbunat imediat, interzicând intrarea la teatru - gratuit, ca si pâna atunci - a scriitorilor. Aceasta masura a generat si lupta dârza a scriitorilor împotriva proiectului de lege - initiat de Davila - care urma sa aduca în fruntea Teatrului National un director numit cu contract pe zece ani. Opozitia Societatii a fost încununata de succes.

Dupa cum am aratat, Corneliu Moldovanu a avut satisfactia de a fi - în 1922 - primul presedinte al Societatii sub mandatul caruia s-au acordat pensii scriitorilor sau urmasilor lor. În anul 1938, când nu mai era presedinte, el continua sa se preocupe de aceasta problema - fapt care trebuie mentiont cu recunostinta. Împreuna cu Ionel Teodoreanu, el a întocmit, în august 1938, proiectul Casei de Retragere si Pensiuni a Scriitorilor. Initiativa si staruinta au fost ale lui Corneliu Moldovanu, dar redactarea proiectului desigur ca a apartinut lui Ionel Teodoreanu - scriitorul si avocatul experimentat. Doamna Julieta Moldovanu, la care am vazut copia acestui proiect, ne-a confirmat ca Ionel Teodoreanu a lucrat "multe seri si nopti întregi, împreuna cu sotul ei, Corneliu Moldovanu, acasa la acesta din urma, pentru desavârsirea proiectului". Pe ultima fila a pretiosului document se afla scris de mâna: "Întocmit în august 1938"; iar pe prima pagina: "Prezentat domnului ministru Ralea, la 3 septembrie 1938". Mihai Ralea, care pe atunci era ministru al Muncii, si-a însusit proiectul, l-a sustinut si a reusit sa-l treaca prin Parlament, astfel ca a devenit lege la 6 mai 1939. În linii mari, legea aceasta, care hotara înfiintarea si organizarea Casei Scriitorilor, pe lânga Casa Centrala a Asigurarilor Sociale, prevedea urmatorele:

Scopul Casei este de a plati scriitorilor si urmasilor lor pensii de invaliditate si de batrânete, precum si ajutoare. Vor beneficia de prevederile legii scriitorii români, care au o activitate notorie, continua, de zece ani, precum si scriitorii apartinând minoritatilor statului român, cetateni români, care au volume publicate. Se instituie cinci categorii de pensii, de la 8 000 la 25 000 de lei lunar, dupa starea materiala si importanta productiilor literare. Pensionarea se face la vârsta de 55 de ani. Veniturile Casei vor fi formate din: taxe percepute pe cartile si periodicele aparute; din donatii si din subventii.

VIII
PRESEDINTI - MEMBRI
1908-1948

Între anii 1908-1947, Societatea Scriitorilor Români a avut doisprezece presedinti, alesi în 36 de adunari generale - unii fiind realesi de mai multe ori. Lista este urmatoarea:
1 - Cincinat Pavelescu...
28.IX.1908-2.IX.1909

2 - Mihail Sadoveanu...
2.IX.1909-25.XI.1911
21.X.1917-24.II.1919
17.VI.1923-15.VI.1924

3 - Emil Gârleanu...
25.XI.1911-25.XI.1912

4 - Mihail Dragomirescu...
25.XI.1912-26.I.1914
24.II.1919-21.III.1920
21.III.1920-29.V.1921

5 - George Diamandy...
26.I.1914-21.VI.1915
21.VI.1915-19.XI.1916

6 - Duiliu Zamfirescu...
19.XI.1916-21.X.1917

7 - Corneliu Moldovanu...
29.V.1921-11.VI.1922
11.VI.1922-17.VI.1923
21.II.1932-19.III.1933
19.III.1933-18.III.1934
18.III.1934-7.IV.1935
17.IV.1935-3.V.1936

8 - Octavian Goga...
15.VI.1924-17.VI.1925

9 - Liviu Rebreanu...
17.VI.1925-1.I.1926
1.I.1926-31.XII.1926
1.I.1927-25.II.1928
25.II.1928-3.II.1929
3.II.1929-2.II.1930
2.II.1930-2.III. 1931
2.III.1931-21.II.1932

10 - N. M. Condiescu...
3.V.1936-25.IV.1937
25.IV.1937-10.IV.1938
10. IV. 1938-7.V.1939

11 - N. I. Herescu...
7.V.1939-19.V.1940
19.V.1940-2.II.1941

2.II.1941-24.V.1942
24.V.1942-23.V.1943
23.V.1943-aug.1944

12 - Victor Eftimiu...
24.IX.1944-27.V.1945
27.V.1945-20.IV.1947
20.IV.1947-9.I.1948
Dintre cei doisprezece scriitori care au ocupat functia de presedinte al Societatii au fost deci realesi de adunarile generale: Liviu Rebreanu - de sapte ori; Corneliu Moldovanu - de sase ori; N. I. Herescu - de cinci ori; Mihail Sadoveanu, Victor Eftimiu, N. M. Condiescu si Mihail Dragomirescu - de câte trei ori.
Dupa evenimentele de la 23 august 1944 se face o noua adunare generala a Societatii - a carei activitate încetase de câteva luni, "prin fuga din tara, la Lisabona, a presedintelui N.I. Herescu". Adunarea a avut loc în ziua de 24 septembrie 1944. Din noul comitet ales atunci, au facut parte: Victor Eftimiu - presedinte; N.D. Cocea - vicepresedinte; Mihail Celarianu - secretar general; Hortensia Papadat-Bengescu, Lucia Demetrius, Radu Boureanu, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu - membri; Cezar Petrescu si Al. Cazaban - cenzori. Toti acestia au primit 70 de voturi, din cele 72 exprimate.
La 27 mai 1945, Victor Eftimiu este reales presedinte, iar N.D. Cocea, vicepresedinte. Adunarea generala a ales, tot atunci, ca membri activi, pe urmatorii douazeci de scriitori: Maria Banus, Geo Bogza, Ury Benador, G. Calinescu, I. Calugaru, Emil Dorian, Al. Kiritescu, Barbu Lazareanu, Gh. Magheru, Al. Mironescu, Dinu Nicodin, Miron Radu Paraschivescu, Dan Petrasincu, Ion Pas, Al. Rosetti, George Silviu, H. Sanielevici, Tudor Teodorescu-Braniste, Radu Tudoran si Gh. Zane. Recomandându-le alegerea, Victor Eftimiu spune despre acesti scriitori: "Am facut apel la douazeci de scriitori valorosi sa intre în rândurile noastre [...]. Toti acestia trebuia sa-si aiba de mult locul printre noi".
Tot în cadrul acestei adunari generale, Victor Eftimiu a precizat rostul nou al Societatii: "Rostul societatii noastre nu este numai îmbunatatirea starii materiale a scriitorilor, dar si înaltarea lui la rangul de lampadafor, de conducator spiritual al neamului si de vrajitor al sufletului celor multi".
La începutul anului 1948, scriitorii, apreciind noile orientari ale literaturii române, convoaca o adunare generala a Societatii - la 9 ianuarie 1948 - si hotarasc constituirea Societatii Scriitorilor din România, organizatie care lua locul fostei Societati a Scriitorilor Români. În noua sa forma, Societatea îsi marea sfera de activitate, aducând printre membrii sai si pe scriitorii de alte nationalitati, care activau atunci la noi, precum si pe toti membrii Societatii Autorilor Dramatici, cu întregul sau patrimoniu. Comitetul ales atunci a fost format din: Zaharia Stancu - presedinte; Ion Calugaru - secretar general; Gala Galaction, N.D. Cocea, Gaal Gabor si Al. Sahighian - vicepresedinti. Acest comitet a functionat pâna la data de 27 martie 1949, când s-a constituit Uniunea Scriitorilor.

Considerând ca data de înfiintare a Societatii Scriitorilor Români ziua de 28 aprilie 1908, vom gasi ca initiatori douazeci de scriitori. Deci capitolul membri începe cu acestia. Mai târziu, când constituirea va deveni definitiva - la 2 septembrie 1909 - numarul membrilor ajunge la

patruzeci si sapte, între care gasim si patru femei: Isabela Sadoveanu, Natalia Iosif, Elena Farago si Maria Cuntan. La viitoarea adunare generala erau confirmati, cu data de 2 noiembrie 1911, alti douazeci si cinci de membri - cei care ramasesera deoparte la constituire, dar care se convinsesera de importanta Societatii. Printre noii înscrisi atunci: Tudor Arghezi, Constantin Banu, N. Davidescu, Mihail Dragomirescu, Petre Dulfu, Gala Galaction, Ion Gorun, N. Pora, Constantin Râulet, G. Rotica, Vasile Savel, D.Th. Sperantia, Ion Slavici, Mihail Sorbul, Al.T. Stamatiad - si patru femei: Alice Calugaru, Constanta Hodos, Claudia Millian, Sofia Nadejde. Pâna la izbucnirea razboiului din 1916, se mai înscriu în Societate, printre altii: George Bogdan-Duica, George Cair, Mihail Codreanu, Victor Eftimiu, George Gregorian, Calistrat Hogas, Mihail Lungianu, Alfred Mosoiu, I.Gr. Perieteanu, D.D. Patrascanu, Ioan Petrovici, Mircea Dem. Radulescu, Constantin Stere, George Topârceanu, I.C. Vissarion. Razboiul gaseste Societatea cu 106 membri. Lipseau din rândurile sale câtiva scriitori vârstnici, de prestigiu, despre care ne vorbeste Victor Eftimiu: "Dintre academicienii vremii, numai Duiliu Zamfirescu a participat la eforturile scriitorilor de a avea o Societate a lor. Ceilalti mari scriitori din generatie: Cosbuc, Vlahuta, Macedonski, Delavrancea, Caragiale au stat deoparte. Prin autoritatea, prin reusita lor personala, prin adeziunea cititorilor, ei n-au avut nevoie sa participe la sfortarile urmasilor, fiind încrezatori în reusita celor ce le-au urmat si s-au realizat în literatura". Sigur ca nici unul dintre acestia nu simtea nevoia protectiei Societatii. Delavrancea, mai cu seama, care-si rezolva singur problemele profesionale, scriitoricesti, devenise la un moment dat cel mai bine platit dintre autorii de literatura. Revista Cumpana ne comunica în aceasta privinta: "Domnul Delavrancea ia 4 000 de lei onorar, de la Universul, pentru publicarea în foileton a piesei Viforul. Acesta este cel mai mare onorar acordat pâna acum unui scriitor român. Salutam cu bucurie aceasta". Piesa Viforul a fost publicata de Universul în douazeci si trei de foiletoane, de la 26 noiembrie 1909, pâna la 25 decembrie 1909. Cât priveste pe Vlahuta, el a stat departe de Societate, probabil si din cauza neîntelegerii cu privire la o proiectata editura. Socotind, totusi, ca nu este bine sa se lase lipsita de numele lor prestigioase, Societatea a cooptat, cu titlul de membri de onoare, pe câtiva dintre marii timpului: George Cosbuc, Delavrancea, Vlahuta, Iorga, Caragiale, N. Gane, Titu Maiorescu, Vasile Pârvan, Ovid Densusianu,IacobNegruzzi,Elena Vacarescu, C. Dobrogeanu-Gherea, Pompiliu Eliad, G. Mortun, C. Radulescu-Motru, I. Slavici. Rândurile membrilor cresc an de an. În 1931 vor fi 146, în 1933 - 182 (dintre care 15 femei); în 1938 - 241; în 1940 - 245. O reducere a numarului membrilor a vrut sa o faca Mihail Dragomirescu, la 21 martie 1920, cerând adunarii generale sa fie exclusi din Societate: "Toti membrii care se vor dovedi ca au colaborat la gazetele vrajmase, în timp ce armata româna era înca sub steagurile de razboi". Ziarele socotite dusmane au fost cele aparute în Bucuresti, în timpul ocupatiei germane: Gazeta Bucurestilor, Lumina, Saptamâna ilustrata, Scena. Propunerea n-a fost acceptata, deoarece majoritatea scriitorilor care nu se refugiasera în Moldova si ramasesera în Bucuresti colaborasera la publicatiile mentionate, cu articole lipsite de tendinte politice - deci nu putea fi vorba de pactizare cu inamicul. Acelasi presedinte, Mihail Dragomirescu, se va vedea nevoit, deci, ca la adunarea generala de la 29 mai 1921 sa declare ca se renunta la propunerea de eliminare, "deoarece nu s-a putut stabili precis cine cadea si cine nu cadea sub prescriptiile enuntate".

Un alt motiv de excludere din Societate a fost în mod permanent, neplata cotizatiilor. În 1912 Emil Gârleanu anunta ca membrii platesc cu multa greutate cotizatia de 2 lei lunar si foarte putini sunt la curent; în 1915 presedintele Diamandy declara ca din 111 membri înscrisi în Societate, 98 nu si-au platit cotizatia, iar 10 nu si-au achitat nici macar taxa de înscriere. Pentru aceasta el trimite o circulara tuturor neplatnicilor, amintindu-le prevederile statutelor, care îi puneau în situatia de a fi exclusi din Societate. Urmatorii presedinti, din anii 1924, 1925 si 1926 - Sadoveanu, Goga, Rebreanu - vor fi si mai categorici, amenintând cu excluderea celor ce arata dezinteres fata de Societate, prin neplata cotizatiilor. Nici ei nu vor reusi însa, decât într-o mica masura, sa îndrepte lucrurile. Este sigur însa ca nici un scriitor n-a fost exclus din Societate pe motivul întemeiat ca nu si-a platit cotizatiile si taxele de înscriere.
La 25 mai 1945, când Victor Eftimiu era ales a doua oara ca presedinte, Societatea avea 248 de membri, dintre care: 223 de scriitori si 25 de scriitoare.
De la înfiintarea sa, în 1908, si pâna la finele anului 1945, Societatea Scriitorilor Români a avut înscrisi un numar de 427 de membri activi. Primii 47, care au figurat ca membri fondatori în anul 1909, în capitolul II.

A

Dimitrie Anghel, 1908
I. Agârbiceanu, 1908
I. Adam, 1908
Tudor Arghezi, 1911
George Alexandrescu, 1915
C. I. Aslan, 1920
Carol Ardeleanu, 1920
Gh. Adamescu, 1921
F. Aderca, 1921
George Axinteanu, 1933
Ticu Arhip, 1935
Matei Alexandrescu, 1943
Dumitru Almas, 1944

B

I. A. Bassarabescu, 1908
I. Al. Bratescu-Voinesti, 1908
Jean Bart, 1909
N. N. Beldiceanu, 1909
C. Berariu, 1909
Zaharia Bârsan, 1909
Constantin Banu, 1911
Elena Bacaloglu, 1912
N. Budurescu, 1912
N. Buzdugan, 1919
Serban Bascovici, 1919
Nicolae Baboianu, 1920
Demostene Botez, 1920
Eugen Boureanu, 1920
George Braescu, 1920
N. Bataria, 1921
G. M. Bagulescu, 1921

Al. Busuioceanu, 1921
Ion Buzdugan, 1921
Lucian Blaga, 1921
Marcu Beza, 1922
Al. Babeanu, 1924
Ion Barbu, 1924
Geoge Bacovia, 1926
Emanoil Bucuta, 1928
I. Al. Lemeny-Bran, 1930
Camil Baltazar, 1931
Radu Boureanu, 1932
D. V. Barnovschi, 1933
A. P. Banut, 1936
Mihai Beniuc, 1941
Ion Biberi, 1941
Ioachim Botez, 1941
Dan Botta, 1941
G. Banea, 1942
Emil Botta, 1942
Vlaicu Bârna, 1944
Aurel Bilciurescu, 1944
Ury Benador, 1945
Geo Bogza, 1945
Maria Banus 1945

C
V. Caraivan, 1908
I. Ciocârlan, 1908
Al. Cazaban, 1909
Ilarie Chendi, 1909
Panait Cerna, 1909
M. Codreanu, 1909
Maria Cuntan, 1909
Alice Calugaru, 1911
George Cair, 1912
G. St. Cazacu, 1914
Romulus Cioflec, 1914
George Ciotori, 1914
Nelly Cornea, 1915
Matilda Cugler-Poni, 1917
Nichifor Crainic, 1917
Mihail Cruceanu, 1919
Radu Cosmin, 1919
Vasile Chiru, 1920
Eugen Ciuchi, 1920
Aron Cotrus, 1921
Em. Ciomac, 1922
Apostol Culea, 1922
Mateiu Caragiale, 1923
N. Condiescu, 1923
Otilia Cazimir, 1929
Mihail Celarianu, 1929
Gh. Cardas, 1930
Vintila Ciocâlteu, 1932

Lucian Costin, 1932
Nicolae Crevedia, 1934
Serban Cioculescu, 1935
Al. Calotescu-Neicu, 1936
Virgil Carianopol, 1936
D. N. Ciotori, 1936
Pompiliu Constantinescu, 1936
V. Corbescu, 1936
Gh. Ciprian, 1941
Petru Comarnescu, 1941
Traian Chelaru, 1942
N. D. Cocea, 1942
Paul Constant, 1943
Aurel Chirescu, 1944
G. Calinescu, 1945
Ion Calugaru, 1945
Sarina Casvan, 1945

D
N. Davidescu, 1911
George Diamandy, 1911
Mihail Dragomirescu, 1911
Petre Dulfu, 1911
G. Bogdan-Duica, 1912
Bucura Dumbrava, 1910
L. Donici, 1920
A. Dominic, 1920
Radu Dragnea, 1921
Laura Dragomirescu, 1921
Constantin Dobos, 1922
Ion Dragu, 1922
Petre Durma, 1922
Sergiu Dan, 1930
Romulus Dianu, 1930
Octav Dessila, 1931
George Dumitrescu, 1928
Mircea Damian, 1932
G. Doru-Dumitrescu, 1934
I.M. Dumitrescu, 1936
Mihail Drumes, 1936
Ion Dongorozi, 1936
Lucia Demetrius, 1937
Al. Dima, 1937
Ovid. O. Densusianu, 1943
D. I. Dumitrescu, 1944
Emil Dorian, 1945

E
Victor Eftimiu, 1915
Mircea Eliade, 1934

F
Al. G. Florescu, 1908
Elena Farago, 1909

H. Frollo, 1912
Constantin Fagetel, 1919
Ion Fotti, 1920
A. Fulmen, 1920
Horia Furtuna, 1920
Eugenia Floru, 1921
B. Fundoianu, 1922
Scarlat Froda, 1925
C. Fântânaru, 1936
Coca Farago, 1937
Ioan Frunzetti, 1945

G
Emil Gârleanu, 1908
Arthur Gorovei, 1908
Octavian Goga, 1911
Gala Galaction, 1911
N. Gane, 1911
Ion Gorun, 1911
Constantin Giulescu, 1912
P. Gusty, 1914
George Gregorian, 1915
Emil Grigorovita, 1916
St.N. Georgescu, 1920
Jul. Giurgea, 1920
I.Greculescu, 1921
T.G. Georgescu, 1921
Eugen Goga, 1922
D. Gusti, 1922
Ion Georgescu, 1934
G. Gane, 1934
Agatha Grigorescu, 1936
Emil Gulian, 1936
Virgil Gheorghiu, 1941
Emil Giurgiuca, 1941
Alice Gabrielescu, 1941
A. Gherghel, 1942
Vania Gherghinescu, 1942

H
A. Herz, 1909
Constanta Hodos, 1914
M. G. Holban, 1914
Pan Halipa, 1920
Lia Hârsu, 1921
Ovidiu Hulea, 1921
Alexandru Hodos, 1925
N.I. Herescu, 1931
Anton Holban, 1936
Virgil Huzum, 1936

I
St. O. Iosif, 1908
Natalia Iosif, 1909

G. Ibraileanu, 1909
I. Ionescu-Boteni, 1911
C. I. Irimescu, 1914
D. Iov, 1920
Emil Isac, 1921
Mihail Iorgulescu, 1921
Leontin Iliescu, 1922
B. Iordan, 1935
Ion Th. Ilea, 1937
Al. Iacobescu, 1941
Ion Iovescu, 1944

J
Eugen Jebeleanu, 1935

K
D. Karnabat, 1911
Lucretia Karnabat, 1921
N. Kiritescu, 1942
Al. Kiritescu, 1945

L
E. Lovinescu, 1909
H. Lecca, 1909
Mihail Lungianu, 1912
Al. Lepadatu, 1914
Ion Livescu, 1914
P. Locusteanu, 1916
Al. Lupescu, 1923
Ana Luca, 1941
George Lesnea, 1941
Ion Luca, 1941

M
G. Murnu, 1908
Corneliu Moldovanu, 1909
Ion Minulescu, 1909
Liviu Marian, 1911
Atanase Mândru, 1911
Claudia Millian, 1911
Donar Munteanu, 1911
Constanta Marino-Moscu, 1912
Nicolae Mateescu, 1914
G.St. Mahailescu, 1914
N. Mihaescu-Nigrim, 1914
Alfred Mosoiu, 1915
Aurel Marin, 1916
Al. Macedonski, 1919
George Murnu, 1919
Argentina Monteoru, 1920
D. Ionescu-Morel, 1920
Mihail Mora, 1920
Dem. G. Mugur, 1921
Constantin Moisil, 1922

Octav Minar, 1922
B. Marian, 1922
Adrian Maniu, 1922
D. Marmeliuc, 1922
Margareta Miller-Verghi, 1922
Gib Mihaescu, 1928
S. Mironescu, 1930
Sanda Movila, 1930
Al.Lascarov-Moldoveanu, 1931
P. Mihaescu, 1933
Mihai Mosandrei, 1934
Virgil Monda, 1935
Tudor Mainescu, 1935
Contantin Manolache, 1936
D. Murarasu, 1936
Al. Marcu, 1936
A. Pop-Martian, 1937
Petru Manoliu, 1941
Ion Missir, 1941
Tudor Musatescu, 1941
Pericle Martinescu, 1942
Al. T. Munteanu, 1943
N. Mihaescu, 1943
Valeriu Mardare, 1943
Elena Matasa, 1944
G. Magheru, 1945
Al. Mironescu, 1945

N
D. Nanu, 1909
Sofia Nadejde, 1911
Teodor Naum, 1914
Elena V. Niculita, 1914
Chiru Nanov, 1916
Stefan Nenitescu, 1920
Al. Naum, 1921
Mihail Negru, 1922
Varone Niculescu, 1922
Iosif Nadejde, 1922
N. Nichita, 1931
Petre Neagoe, 1937
Dinu Nicodin, 1945

O
G. Orleanu, 1909
Al. Obedenaru, 1921
Ramiro Ortiz, 1926
Horia Oprescu, 1934
N. Ottescu, 1941
Ion Ojoc, 1942

P
Cincinat Pavelescu, 1908
Sextil Puscariu, 1909

N. Pora, 1911
I. Gr. Perieteanu, 1914
Ion Petrovici, 1915
Dragos Protopopescu, 1919
Ion Peretz, 1919
Ion Pillat, 1919
Ion Pavelescu, 1920
Mihai Procopie, 1921
Perpessicius, 1921
Hortensia Papadat-Bengescu, 1921
Paul Prodan, 1921
Camil Petrescu, 1921
Maria Pamfil, 1921
N. Porsena, 1921
C. M. Popa, 1922
Volbura Poiana, 1923
Septimiu Popa, 1923
Victor Ion Popa, 1923
Cezar Petrescu, 1923
G. Pallady, 1924
P. Petrescu-Horia, 1931
Al. Philipphide, 1932
Ion Pogan, 1933
I. Peltz, 1933
Lucretia Patrascanu, 1934
Maria Prigor, 1935
Erastia Peretz, 1935
T. Ulmu Paunescu, 1936
George A. Petre, 1937
Ecaterina Pitis, 1946
V. Papilian, 1941
Ioana Postelnicu, 1943
N. Petrascu, 1943
Miron R. Paraschivescu, 1945
Dan Petrasincu, 1945
Ion Pas, 1945

R
Radu Rosetti, 1909
G. Rotica, 1911
Constantin Râulet, 1911
Mircea Dem. Radulescu, 1914
N. Radulescu-Niger, 1914
Ion Rosculet, 1919
Codin Radulescu, 1919
I.M. Rascu, 1919
Rusu Ardeleanu, 1920
George Ranetti, 1920
N. S. Râmniceanu, 1921
N. Radivon, 1921
Liviu Rebreanu, 1921
Vintila Rusu, 1924
Marta Radulescu, 1933
Teodor Rascanu, 1935

Neagu Radulescu, 1935
Al. Raicu, 1943
Al. Rosetti, 1945

S
Mihail Sadoveanu, 1908
C. Sandu-Aldea, 1908
A. Stavri, 1908
G. Sylvan, 1908
Isabela Sadoveanu, 1909
Vasile Savel, 1911
Th. Sperantia, 1911
Mihail Sorbul, 1911
Ion Soricu, 1911
Al. T. Stamatiad, 1911
Fany Seculici, 1911
Al. Tzigara Samurcas, 1911
Al. Sabaru, 1915
M. Saulescu, 1915
George Stratulat, 1915
Ion Sân-Giorgiu, 1919
Gheorghiu Smara, 1920
Barbu Solacolu, 1920
C. Solomonescu, 1920
Virgil Serdaru, 1921
Alice Soare, 1921
H. Sanielevici, 1921
Alexandru Scurtu, 1921
V. Stoicovici, 1922
I. Simionescu, 1922
Romulus Seisanu, 1922
Scarlat Struteanu, 1923
Ion Marin Sadoveanu, 1923
Eugen Sperantia, 1929
Zaharia Stancu, 1931
Henriette Yvonne Stahl, 1931
Leopold Stern, 1931
Mihail Sebastian, 1934
T. C. Stan, 1935
G. Samarineanu, 1936
Victor Stroie, 1936
Constantin Stelian, 1936
Vladimir Streinu, 1936
Stefan Stancescu, 1941
Teodor Scarlat, 1941
Constantin Scarlat, 1941
Constantin Salcia, 1944

S
Eugen Stefanescu, 1932
Octav Sulutiu, 1936
Mihail Serban, 1937
Mircea Stefanescu, 1941

T
Caton Theodorian, 1909
G. Tutoveanu, 1909
Const. Taslauanu, 1911
Carada Teodorian, 1912
G. Topârceanu, 1912
Dim Tomescu, 1914
Gr. Tausan, 1917
A. Toma, 1919
G. Talaz, 1920
Gr. Trancu-Iasi, 1921
Iorgu Toma, 1922
O. Tafrali, 1922
N.D. Teodorescu, 1922
Al.O. Teodoreanu, 1923
Ionel Teodoreanu, 1923
Mihai Tican Rumano, 1932
Ion Timus, 1935
I.E. Toroutiu, 1935
Al. Popescu-Telega, 1937
Cicerone Teodorescu, 1937
Sandu Teleajen, 1941
N. Timiras, 1942
Eugen Todie, 1943
Stefana Velisar-Teodoreanu, 1943
Radu Tudoran, 1945
Tudor Teodorescu-Braniste, 1945

T
N.D. Taranu, 1914

V
I.C. Vissarion, 1914
G.M. Vladescu, 1914
Laura Vaian, 1914
Titus Vifor, 1919
V. Voiculescu, 1919
Tudor Vianu, 1920
Vasilescu Valjean, 1920
Romulus Voinescu, 1921
Ion Valerian, 1924
Ion Vinea, 1924
Nicolae Vladoianu, 1931
Ilarie Voronca, 1932
Aida Vrioni, 1934
Dragos Vrânceanu, 1936
George Voievidca, 1937
Iulian Vesper, 1943

Z
Duiliu Zamfirescu, 1911
Gh. Zane, 1927
G.M. Zamfirescu, 1929
Stefania Zotoviceanu, 1943

IX
PREMIILE

Societatea literara româna si-a început activitatea la 1 august 1867, cu un program de lucru care prevedea, în primul rând, elaborarea gramaticii si a dictionarului limbii române. Pentru stimularea acestor activitati, Societatea, devenita Academia Româna, a instituit un premiu de 300 de galbeni, care avea sa fie dat, în anul 1868, lui Timotei Cipariu, pentru "Gramatica limbii române". Acesta a fost primul premiu literar acordat la noi. În anii urmatori Academia Româna a primit numeroase donatii destinate încurajarii creatiei stiintifice si literare. Din fondurile respective s-au înfiintat, între altele, douazeci si patru de premii literare, cele mai importante fiind: Premiul Evanghelie Zappa, Premiul Alexandru Ioan Cuza, Premiul Herescu-Nasturel si Premiul Vasile Adamachi. În secolul trecut aceste premii au fost acordate unui numar de 34 de scriitori, între care: Vasile Alecsandri, pentru Despot Voda; George Cosbuc - traduceri; Delavrancea - Parazitii; B.P. Hasdeu, N. Iorga, Al. Odobescu - pentru istorie (1874, 1877, 1899); Al. Vlahuta - Clipe de liniste; T. C. Vacarescu - Luptele românilor; A.D. Xenopol - Istoria românilor. Premierile s-au facut în conformitate cu dispozitiile testamentare ale donatorilor. Evanghelie Zappa, lasând un fond de 5 000 de galbeni, mentiona în testament: "Sa se dea, în fiecare an, câte un premiu pentru lucrarea gramaticii române si câte un premiu pentru cele mai bune traduceri din clasici". La rândul sau, domnitorul Cuza, oferind 5 600 de galbeni din lista sa civila, dorea sa se premieze: "Cele mai bune lucrari istorice si cele mai bune traduceri din clasici". Generalul Herescu-Nasturel: "sa se premieze cele mai bune carti ale anului", iar Vasile Adamachi: "Cele mai bune scrieri morale". Un alt mare donator - Constantin Hamangiu - îsi lasase întreaga avere pentru a se premia - începând din anul 1930 - "Cel mai bun roman cu subiect din viata româneasca; cea mai buna piesa de teatru; cele mai bune poezii; cel mai bun critic". Din anul 1868 si pâna în anul 1947, Academia Româna a acordat scriitorilor 120 de premii pentru: poezie, proza, dramaturgie, critica si traduceri. Numarul scriitorilor premiati pare mare; totusi s-a considerat ca, în ansamblu, premierile au fost insuficiente si distribuirea lor s-a facut defectuos si, în multe cazuri, arbitrar. Exemple în aceasta privinta sunt nenumarate, dar nu vom reaminti decât doua - cele mai flagranate. În 1886 si 1888, Alexandru Vlahuta, care prezentase Academiei Române volumele Poezii si Nuvele, pentru a concura la Premiul Heliade, este respins. Aceasta a facut ca mai târziu - în 1896 - când Academia l-a numit membru corespondent, Vlahuta sa refuze alegerea, punând institutiei întrebarea, publicata în ziarele din capitala: "Pentru care motiv am fost ales membru corespondent? Pentru cartile mele? Dar ele sunt proaste; au fost respinse la premiere". Al doilea caz, mai flagrant: Victor Eftimiu, scriitor de mare valoare, prezent, în 1905, în zeci de reviste literare, si din 1912 cu numeroase volume în proza, poezie, teatru, memorialistica, istorie (pâna în 1932 îi aparusera 54 de volume diferite), n-a primit din partea Academiei Române nici un premiu. Alti mari scriitori au fost trecuti cu vederea la distribuirea premiilor Academiei: Eugen Lovinescu, Ion Minulescu, Ion

Pillat, G. Topârceanu, Tudor Arghezi, George Bacovia, Ion Barbu, Gib Mihaescu.
Întemeietorii Societatii Scriitorilor Români, având în vedere aceasta stare de lucruri evidentiata începând cu cazul Vlahuta, din 1896, si preconizând o independenta în aprecierea valorilor literare, au precizat în regulamentul de functionare, votat în anul 1909: "Societatea va putea plati anual premii, din fondurile sale, când acestea vor îngadui, sau când persoanele binevoitoare vor lega sau oferi sume cu asemenea destinatie". Îngaduinta bugetara asteptata a fost aplicata, pentru prima data, în anul 1921, sub presedintia lui Corneliu Moldovanu. În adunarea generala de la 11 iunie 1922, acesta anunta instituirea premiilor: "Suntem o asociatie de profesionisti, strânsi la un loc prin solidaritatea intereselor generale care privesc pe de o parte cultura, iar pe de alta, apararea intereselor noastre de muncitori intelectuali [...]. Pentru a da o mai mare însufletire miscarii literare din tara, societatea înfiinteaza primele premii [...]". Au fost premiati atunci: George Gregorian - volumul Poezii; Al.T. Stamatiad - volumul Parabole si Calistrat Hogas - Pe drumuri de munte. Liviu Rebreanu, care face raportul de premiere, scrie: "Nici un scriitor n-a avut, ca Hogas, darul de a cuprinde în scrisul sau natura împreuna cu toata viata ei. Hogas a murit acum patru ani, sufletul lui însa a ramas în filele cartilor, pe care ochii lui pamântesti nu le-au putut vedea. Încoronând astazi cartile lui Hogas, cu cel dintâi premiu literar al ei, Societatea Scriitorilor Români are multumirea de a îndeplini si un act de pietate fata de un mare si înca nepretuit îndeajuns scriitor al neamului românesc". Suma de 4 000 de lei cuvenita premierii lui Hogas a fost depusa pentru crearea unui fond necesar ridicarii unui monument al scriitorului. În anul urmator, la Academia Româna, Mihail Sadoveanu si Octavian Goga raportau presedintelui înaltei institutii: "Lipsa de fonduri îndestulatoare se rasfrânge si asupra premiilor, care apar insuficiente. Posibilitatea de a face mai mult a fost împiedicata de planurile materiale prea restrânse pentru menirea si importanta Academiei si viata natiunii române. Nadajduim si noi în posibilitati mai întinse si în vremuri mai bune. 1 iulie 1923". Academia, desi avea donatii suficiente pentru premieri, nu acordase în anul acela decât trei premii literare.
Conditiile de premiere îndeplinite de Societatea Scritorilor Români dovedindu-se mai juste, Ministrul Artelor instituie, în anul 1923, doua premii substantiale - unul pentru proza si altul pentru poezie - pe care le pune la dispozitia Societatii, anual, aceasta având puteri depline de distribuire. Avem, deci, în acel an 1923 mai multi laureati: Liviu Rrebreanu, pentru Padurea spânzuratilor; Jean Bart - Printesa Bibita; Corneliu Moldovanu - Purgatoriul; Lucia Manta, N. Hodoroaba - proza; iar pentru poezie: N. Davidescu, Perpessicius, Claudia Millian, G. Talaz si Radu D. Rosetti. Premierile devenind astfel mai dificile, mai exigente, în anul 1924, Mihail Sadoveanu, ajutat de Liviu Rebreanu, întocmeste un regulament nou, de care trebuia sa se tina seama la încununarea operelor literare. Cu unele modificari intervenite în anii urmatori, acest regulament a stat la baza tuturor premierilor pâna în anul 1945.
Din anul 1922 si pâna în anul 1945, Societatea Scriitorilor Români a acordat, în total, 151 de premii, la 120 scritori, printre care s-au aflat si 7 femei: Hortensia Papadat-Bengescu, Otilia Cazimir, Laura Dragomirescu, Ruxandra Levente, Maria Banus, Claudia Millian si Henriette Yvonne Stahl. Cei 120 scriitori premiati au fot urmatorii: Tudor Arghezi, Dumitru Almas, Vlaicu Bârna, Gh. Bratescu, Lucian Blaga, Ion Barbu,

George Bacovia, Ion Biberi, Dan Botta, Radu Boureanu, S. Bascovici, Al. Busuioceanu, Eugen Balan, Ion Buzdugan, Jean Bart, I.A. Bassarabescu, Virgil Carianopol, Mihail Celarianu, Mateiu Caragiale, Al. Cazaban, N. Crevedia, Serban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Aron Cotrus, Octav Dessila, Ludovic Daus, N. Davidescu, C. Dancus, Mircea Damian, George Dumitrescu, I. Dongorozi, George Dorul Dumitrescu, V. Demetrius, Petru Dimitriu, Sergiu Dan, Mircea Eliade, C. Fântânaru, Ion Fotti, Gala Galaction, Virgil Gheorghiu, S. Gregor, Em. Gulian, George Gregorian, M. Gesticone, Virgil Huzum, N. Hodoroaba, Calistrat Hogas, Anton Holban, George Ionescu, Eugen Jebeleanu, Teofil Lianu, George Lesnea, Adrian Maniu, Al. Lascarov-Moldovanu, Corneliu Moldovanu, I. Missir, M. Mosandrei, Al. Marcu, Gib Mihaescu, Mircea Manoiu, D. Nanu, N. Ottescu, Ioan Petrovici, Victor Ion Popa, Perpessicius, Al. Philippide, Ovidiu Papadima, Camil Petrescu, George Popa, Dan Petrasincu, N. Pora, I. Peltz, I.M. Rascu, Liviu Rebreanu, Radu Rosetti, Constantin Râulet, Neagu Radulescu, Mihail Sebastian, Eugen Sperantia, Al.T. Stamadiad, C. Stelian, Octav Sargetiu, Zaharia Stancu, Mihail Serban, Dim. Stelaru, Simion Stolnicu, T.C. Stan, Mircea Streinul, Al.O. Teodoreanu, I. E. Toroutiu, Dem Theodorescu, Radu Tudoran, Iulian Vesper, Tudor Vianu, G.M. Vladescu, Dragos Vrânceanu, I. C. Vissarion, Ilarie Voronca, G.M. Zamfiescu, Paul Zarifopol.

Cele 151 de premii au fost date: 68 pentru proza, 66 pentru poezie, 11 pentru critica, 6 pentru traduceri. Enumerarea scriitorilor premiati am facut-o în ordine alfabetica - eludând cronologia respectiva. Cele mai multe premii au fost primite de: Radu Boureanu - 5, iar câte 3: Gh. Braescu, Mihail Celarianu, N. Davidescu, Aron Cotrus, V. Demetrius, George Gregorian, Adrian Maniu, Liviu Rebreanu, Henriette Yvonne Stahl, Mihail Serban si Mircea Streinul.

Si din listele de premii ale Societatii Scriitorilor Români lipsesc câteva nume mari: Victor Eftimiu, Eugen Lovinescu, Ion Minulescu, Ion Pillat, G. Topârceanu, Octavian Goga, Nicolae Iorga, Cezar Petrescu, Mihail Sadoveanu, Ionel Teodoreanu. De necrezut - ca si la Academie -, la Societatea Scriitorilor Români s-au facut mari greseli în aceasta privinta.

O îndreptare, oarecum multumitoare, se face din anul 1923, când Ministerul Cultelor si Artelor înfiinteaza Premiul National pentru Literatura. prima sa distribuire se face în anul 1924 - pentru proza si pentru poezie, iar din 1925 se adauga si un premiu pentru critica literara. Acest premiu a ramas în vigoare pâna în anul 1939, când i s-au fixat noi conditii de atribuire. Primele premii din aceasta categorie au fost acordate, în 1924, lui Mihail Sadoveanu, pentru proza, lui Octavian Goga, pentru poezie si (în 1925) lui G. Bogdan-Duica, pentru critica si istoriografie literara. Detinatori ai Premiului National au mai fost, pâna în 1939: I. Agârbiceanu, Tudor Arghezi, G. Bacovia, I.Al. Bratescu-Voinesti, Otilia Cazimir, N. Crainic, Mihail Codreanu, Victor Eftimiu, Gala Galaction, I. Gorun, N. Iorga, Gib Mihaescu, Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, Elena Farago, Cezar Petrescu, Ion Pillat si G. Topârceanu. Dupa cum se vede, cei uitati în trecut de Academia Româna si de Societatea Scriitorilor Români au fost ridicati la rangul cuvenit prin acordarea marelui Premiu National. Este de mentionat ca în distribuirea Premiului National, Societatea Scriitorilor Români a avut un rol determinant, deci greselile din trecut au fost îndreptate.

La capitolul acesta se cuvine sa reamintim si primul premiu literar international obtinut de un scriitor român. În seara zilei de 22 mai

1878, în Franta, la Montpellier, în cadrul unei mari serbari populare, la care au participat saizeci de mii de persoane, s-a auzit pentru prima data, Cântecul gintei latine, pus pe note de compozitorul italian Marchetti. Autorul cântecului - poetul Vasile Alecsandri, care fusese premiat cu câteva zile mai înainte de catre Societatea pentru studiul limbilor romane. "Primiti urarile ce facem pentru România si pentru dumneavoastra, care sunteti un mare poet; vi s-a acordat premiul pentru cea mai buna poezie având ca obiect cântecul gintei latine [...]" - i se telegrafia lui Alecsandri, la Bucuresti. Neputând fi prezent la solemnitatea respectiva, bardul laureat îl rugase pe poetul Mistral ca sa-l reprezinte. Juriul concursului a oferit atunci lui Alecsandri o cupa de argint, care se pastreaza si astazi la cabinetul numismatic al Academiei Române.

Premiile S.S.R.

1922-1945

Între anii 1922-1945, Societatea Scriitorilor Români a acordat, din fondurile sale proprii, din fondurile Ministerului Artelor si din donatiile speciale pe care le-a primit, urmatoarele premii, pentru 120 de scriitori (între care s-au aflat si 7 scriitoare):

66 premii pentru poezie;
68 premii pentru proza;
11 premii pentru critica;
6 premii pentru traduceri.
În total 151 premii.

Carol ARDELEANU, 1927 - Diplomatul, Tabacarul si actrita, roman
Tudor ARGHEZI, 1929 - Cuvinte potrivite, poezie
Dumitru ALMAS, 1943 - Mesterul Manole, roman
G. BRAESCU, 1923 - Doi vulpoi, proza
1925 - Schite vesele, proza
1930 - La clubul decavatilor, proza.
George BACOVIA, 1926 - Plumb, poezie
Jean BART, 1924 - Printesa Bibita, proza
I. A. BASSARABESCU, 1926 - Vulturii, proza
Ion BARBU, 1930 - Joc secund, poezie
Lucian BLAGA, 1930 - Lauda somnului, poezie
Eugen BOUREANU, 1927 - Povestiri de pe dealuri, proza
Dan BOTTA, 1933 - Eulalii, poezie
1937 - Limite, critica
Radu BOUREANU, 1933 - Sbor alb, poezie
1936 - Fata din umbra, poezie
1939 - Enigmaticul Baikal, roman
1943 - Cai de apocalips, poezie
Maria BANUS, 1934 - Sonet lui Pan, poezie
Vlaicu BÂRNA, 1935 - Sonete
St. BACIU, 1936 - Poemele poetului tânar, poezie
Serban BASCOVICI, 1938 - Destainuiri, poezie
1941 - Traduceri
Ion BIBERI, 1938 - Etudes sur la litterature roumaine contemporaine, critica
Eugen BALAN, 1943 - Într-o duminica de august, roman
Al. BUSUIOCEANU, 1943 - Ethos, critica
Ion BUZDUGAN, 1943 - Metanii de luceferi, poezie
Aron COTRUS, 1926 - Versuri

1943 - Rapsodie daca, poezie
Mihail CELARIANU, 1929 - Drumul, poezie
1935 - Polca pe furate, roman
1939 - Flori fara pace, poezie.
Matei CARAGIALE, 1930 - Craii de Curtea-Veche, proza
Al. CAZABAN, 1930 - Pasarea ratacita, proza
Pompiliu CONSTAN TINESCU, 1933 - Critice
1940 - Tudor Arghezi, critica
N. CREVEDIA, 1934 - Bulgari de stele, poezie
Virgil CARIANOPOL, 1937 - Scrisori catre plante, poezie
Serban CIOCULESCU, 1939 - Caragiale, critica
Otilia CAZIMIR, 1943 - A murit Luchi, roman
N. DAVIDESCU, 1924 - Inscriptii, poezie
1925 - Conservator & Comp., roman
1929 - Vioara muta, poezie
I. DONGOROZI, 1926 - Surpriza, proza
Radu GYR, 1926 - Sonete
G. DIMITRESCU, 1927 - Cântece pentru madona mica, poezie
V. DEMETRIUS, 1929 - Monahul Damian, poezie
Dan SERGIU, 1932 - Dragostea si moartea în provincie, proza
Mircea DAMIAN, 1934 - Doua si un catel, proza
George DUMITRESCU, 1934 - Elegii, poezie
George D. DUMITRESCU, 1934 - La fetita dulce, nuvele
Octav DESSILA, 1935 - Neastâmpar, roman
Ludovic DAUS, 1938 - Jumatate de om, roman
C. DANCUS, 1943 - Antologie de versuri din Transilvania
Petru DUMITRIU, 1945 - Argonautii, nuvela
Artur ENASESCU, 1927 - Sonete
Mircea ELIADE, 1936 - Huliganii, roman
Ion FOTTI, 1925 - Poezii
C. FÂNTÂNARU, 1934 - Interior, poezie
Horia FURTUNA, 1935 - Iubita din Paris, roman
George GREGORIAN, 1922 - Poezii
1937 - Lumini de seara, poezie
Virgil GHEORGHIU, 1932 - Sonete
1936 - Marea vânatoare, poezie
1940 - Cântece de faun, poezie
Gala GALACTION, 1933 - Papucii lui Mahmud, proza
Emil GULIAN, 1935 - Duh de basm, proza
1939 - Traduceri
Mircea GESTICONE, 1938 - Razboiul micului Tristan, roman
Emil GIURGIUCA, 1939 - Anotimpuri, poezie
S. GREGOR, 1945 - Dincolo, roman
Calistrat HOGAS, 1922 - Pe drumuri de munte, proza (postum)
N. I. HERESCU, 1938 - Traduceri
N. HODOROABA, 1924 - Impresii, proza
Anton HOLBAN, 1935 - Ioana, roman
Virgil HUZUM, 1937 - Zenit, poezie
George IONESCU, 1941 - Fumul pamântului, poezie
Eugen JEBELEANU, 1931 - Sonet provincial, poezie
Teofil LIANU, 1938 - Curcubeu peste tara, poezie
George LESNEA, 1940 - Ceaslov, poezie
Ruxandra LEVENTE, 1941 - Cenuse, roman
Claudia MILLIAN, 1923 - Cântari pentru pasarea albastra, poezie

Lucia MANTU, 1924 - Miniaturi, proza
Corneliu MOLDOVANU, 1924 - Purgatoriu, roman
Ion MINULESCU, 1927 - Proza
Adrian MANIU, 1925 - Lânga pamânt, poezie
1935 - Cartea tarii, poezie
Mihail MOSANDREI, 1933 - Gateala ploilor, poezie
Gib MIHAESCU, 1934 - Rusoaica, roman
Al. MARCU, 1936 - Traduceri
Al. Lasc. MOLDOVANU, 1937 - Întoarcerea lui Andrei Petrascu, roman
I. MISSIR, 1938 - Fata moarta, proza
Mircea MARCOIU, 1943 - Cu Ion vânator pe munte, proza
D. NANU, 1932 - Traduceri
N. OTTESCU, 1940 - Zece nuvele
I. PELTZ, 1929 - Viata cu haz si fara a numitului Stan, proza
PERPESSICIUS, 1927 - Scut si targa, poezie
1935 - Mentiuni critice
1945 - Mihai Eminescu, proza
N. PORA, 1926 - Într-o noapte pe Baragan, proza
Ion PILLAT, 1927 - Biserica de altadata, poezie
Camil PETRESCU, 1931 - Ultima noapte de dragoste, prima noapte de razboi, roman
Ion PETROVICI, 1931 - Impresii din Italia, proza
Victor Ion POPA, 1934 - Velerim si veler doamne, roman
Hortensia PAPADAT-BENGESCU, 1936 - Logodnicul, roman
Dan PETRASINCU, 1937 - Omul gol, nuvela
George POPA, 1937 - Plecarea spre legenda, poezie
Ovidiu PAPADIMA, 1943 - Neam, sat si vers în poezia lui Octavian Goga, critica
Dragos PROTOPOPESCU, 1943 - Traduceri
Al. PHILIPPIDE, 1943 - Floarea din prapastie, roman
Liviu REBREANU, 1924 - Padurea spânzuratilor, proza
1926 - Adam si Eva, proza
Constantin RÂULET, 1925 - Poezii
Neagu RADULESCU, 1935 - Dragostea noastra cea de toate zilele, proza
Radu ROSETTI, 1923 - Poezii
I.M. RASCU, 1937 - Eminescu si Alecsandri, critica
Al.T. STAMATIAD, 1922 - Parabole, poezie
1931 - Trâmbite de aur, poezie
1938 - Traduceri
Henriette Yvonne STAHL, 1925 - Voica, roman
1943 - Între zi si noapte, roman
Vasile SAVEL, 1927 - Vadul hotilor, roman
Eugeniu SPERANTIA, 1931 - Pasul umbrelor si al veciei, poezie
Simion STOLNICU, 1934 - Punct vernal, poezie
T. C. STAN, 1935 - Cei sapte frati siamezi, proza
Mircea STREINUL, 1935 - Itinerar cu anexe în vis, poezie
1939 - Ion al lui Ion, roman
Mihail SEBASTIAN, 1936 - Orasul cu salcâmi, proza
Mihail SERBAN, 1937 - Infirmii, roman
1943 - Casa amintirilor, roman
Octav SARGETIU, 1943 - Cântece în singuratate, poezie
Constantin STELIAN, 1943 - Aur în întuneric, poezie
Zaharia STANCU, 1945 - Anii de fum, poezie
Dim. STELARU, 1945 - Ora fantastica, poezie

G. TALAZ, 1923 - Râsul apei, poezie
1929 - Sonete
I. E. TOROUTIU, 1934 - Studii si documente literare, critica
Dem. TEODORESCU, 1937 - Robul, proza
Radu TUDORAN, 1943 - Un port la rasarit, roman
I. C. VISSARION, 1929 - Corvin, proza
Tudor VIANU, 1931 - Poezia lui Eminescu, critica
Ilarie VORONCA, 1932 - Incantatii, poezie
G. M. VLADESCU,1933 - Menuetul, proza
Dragos VRÂNCEANU, 1933 - Privighetoarea noptilor, sonete
Iulian VESPER, 1938 - Poeme de nord, poezie
Geoge Mihail, 1932 - Madona cu trandafiri, proza
ZAMFIRESCU, 1939 - Proza
Paul ZARIFOPOL, 1932 - Caragiale, critica

X
EDITARILE
Emil Gârleanu si-a avântat gândurile dincolo de puterile Societatii, chiar de la înfiintarea sa, în anii grei de formare. Entuziast, plin de planuri marete - dar greu de realizat - el cerea la adunarea generala din 1911: "Una dintre îndatoririle noului comitet - si cea pe care o cred de capetenie - e regularea raporturilor dintre scriitori si editori, si chiar înfiintarea unei edituri care sa curme o data pentru totdeauna exploatarea la care sunt supusi scriitorii, din partea caselor de editura". Vis frumos, care nu-si va putea gasi însa îndeplinirea decât dupa o jumatate de veac. Pentru posibilitatile de atunci ale Societatii, chiar si publicarea Buletinului sau anual - prevazut în statute - a fost o sarcina covârsitoare, materiala, ceea ce a dus la întârzierea aparitiei sale cu multi ani. Ajutata de editura "Flacara", Societatea a realizat un început modest, în anul 1912, sub forma unei cartulii de 210 pagini cuprinzatoare numai de poezii si de schite; fara nici o data calendaristica, asa cum se obisnuia la acest fel de periodice. Explicatia: a aparut târziu, chiar în cursul anului 1912, nu anticipat anului respectiv, cum este rostul almanahurilor. Cele mai multe pagini de proza si de poezii sunt însotite de fotografiile autorilor; nimic mai frumos si mai util pentru urmasi. În editia 1912 a almanahului gasim semnaturi de prestigiu: I. Agârbiceanu, Dim. Anghel, I.A. Bassarabescu, N.N. Beldiman, I.Al. Bratescu-Voinesti, Ilarie Chendi, Al. Cazaban, Chiru-Nanov, Ion Dragoslav, Emil Gârleanu, Arthur Gorovei, A. de Herz, Constanta Hodos, Vasile Pop, Caton Theodorian, Ion Scurtu - la proza, iar la poezie: George Cosbuc, Victor Eftimiu, N. Davidescu, Zaharia Bârsan, Octavian Goga, St.O. Iosif, Ion Minulescu, Corneliu Moldovanu, D. Karnabat, Donar Munteanu, Elena Farago, Cincinat Pavelescu, Radu D. Rosetti, G. Rotica, N. Saulescu, Al. T. Stamatiad. Mai gasim semnaturile lui: Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Eugen Lovinescu, P. Locusteanu, Natalia Negru, S. Mehedinti si C. Râulet. O foarte intersanta autobiografie publica, în paginile almanahului, George Diamandy. Aflam astfel ca acest scriitor a fost directorul primei reviste marxiste din Franta: "L'Ere Nouvelle", si ca a activat în miscarea socialista din Franta, împreuna cu D. Voinov si Emil Racovita.
În editia pentru anul 1913, Almanahul Scriitorilor Români publica: unele note interesante privitoare la istoria literaturii si artei românesti; reproduceri de arta; cronici si note teatrale; cronica anului muzical;

fotografii artistice din tara; scene din filmul Independentei si aprecieri asupra principalelor carti aparute în anul 1912: Mihail Sadoveanu - Un instigator si Bordeenii; Liviu Rebreanu - Framântari; Al. Vlahuta - La gura sobei; D. Anghel - Oglinda fermecata.
Buletinul S.S.R. apare cu o întârziere de sapte ani de la anuntarea lui. Numarul 1 poarta data: iunie 1916; apoi înceteaza, pentru a reaparea cu mentiunea: Anul XIII - 1922 (referire, bineînteles, la cei 13 ani trecuti de la înfiintarea Societatii). De atunci a aparut apoi în fiecare an, pâna în 1945. Ultimul numar, publicat cu ocazia adunarii generale de la 27 mai 1945, poarta mentiunea: Anul XXXV-XXXVI. Buletinele cuprindeau: darile de seama privind activitatea comitetului al carui mandat expira; rapoartele cenzorilor asupra gestiunii financiare; lista membrilor nou înscrisi - care era supusa aprobarii adunarii generale; premiile literare acordate de societate si rapoartele respective care sustineau premiile.
O încercare, oarecum editoriala, o face Societatea în anii 1914-1915, tiparind si comercializând programul de sala al Teatrului Leon Popescu. Întreprinderea este deficitara si i se da urmatoarea explicatie: "Vremurile nepriincioase în care a început si s-a scurs stagiunea teatrala ne-au reclamat cheltuieli de 5 300 de lei si ne-au adus încasari de numai 3800 de lei".
Un al gen de publicatii l-a constituit, în 1922, editarea unor ilustrate cu chipurile celor mai de seama scriitori ai vremii. Editura "Cartea Româneasca", însarcinata cu comercializarea acestor ilustrate, platea Societatii 10% din încasari, pentru proiectata Casa a Scriitorilor. Foarte multe dintre aceste ilustrate se gasesc astazi în colectiile Bibliotecii Academiei si la Biblioteca Centrala de Stat.
Printre primii sustinatori ai înfiintarii unei edituri, îl aflam pe Al. Vlahuta. În 1909 el scria, chiar în ajunul înfiintarii societatii: "Câte n-ar fi de facut. Bunaoara o casa de editura care sa nu publice decât carti cu adevarat vrednice de cea mai larga raspândire [...]. Editura aceasta ar fi condusa de catre o comisie alcatuita din cei mai buni scriitori [...]. Visuri! Es însa uneori si din visuri adevaruri frumoase". Dupa trecerea a trei luni de la înfiintarea Societatii, acelasi Vlahuta venea cu o propunere ferma, scriind, într-un articol intitulat: Societatea Scriitorilor - o casa de editura: "Buna idee au avut scritorii de a-si alcatui si ei o societate a lor. Si ca orice lucru venit la timp, ideea a fost primita cu entuziasm si pusa de la început pe cea mai frumoasa cale a biruintei [...]. O buna parte din floarea scriitorilor nostri au pus astfel începatura si temei uneia dintre cele mai nobile societati cu care se poate mândri o tara [...]. Cu douazeci de ani în urma, cine ar fi facut-o? Azi ai de unde sa alegi si chiar trebuie sa alegi. Niciodata neamul nostru n-a avut un numar asa de însemnat de talente, de adevarate talente [...]. Presedinte al Societatii a fost ales tocmai acela dintre scriitorii nostri care, nu numai prin scrisul sau, dar si prin cuvântul lui grabit, sta în continua atingere cu poporul de la tara. Era indicat acest robust si fecund scriitor sa duca pe umerii sai de atlet si sarcina aceasta [...]. Acum nu le-ar mai trebui acestor nobili mânuitori ai condeiului decât o casa de editura a lor, care ar însemna un moment istoric în dezvoltarea literaturii noastre [...]". În încheierea acestui frumos elogiu adresat Societatii si presedintelui ei, Vlahuta atrage atentia asupra initiativei ziarului "Universul" privind fondarea Casei de editura a scriitorilor neamului nostru - pe care el, Vlahuta, o vedea realizabila, astfel încât din teascurile ei sa iasa cele dintâi carti frumoase ce vor împodobi literatura noastra. În zilele

acelea "Universul" publicase un apel al directorului sau - Dumitrescu-Câmpina - pentru înfiintarea editurii, deschizând totodata, si o lista de subscriptie publica, pentru adunarea fondurilor trebuitoare. Pe listele publicate în zilele urmatoare gasim câteva nume cunoscute: Dumitrescu-Câmpina - 2 000 de lei; Al. Vlahuta - 20 de lei; Delavrancea - 20 lei; Iorgu Iordan - 4 lei; domnisoara Vlahuta - 5 lei. Încântati, la început, de frumoasa initiativa, scriitorii trimit o telegrama "Universului": "Salutam cu caldura ziarul care a îmbratisat cauza scriitorilor si uram izbânda generoasei porniri". Telegrama este semanta de: Mihail Sadoveanu, Dim. Anghel, St.O. Iosif, Cincinat Pavelescu, Caton Theodorian, Emil Gârleanu, Ion Minulescu. La 18 decembrie 1909, Mihail Sadoveanu da un interviu: "Initiativa este laudabila. Ramâne acum ca publicul s-o îmbratiseze cu caldura [...]. Pe noi, noua casa de editura nu ne poate decât bucura, deoarece gândul nostru, de la început, a fost înjghebarea unei case de editura [...]". Apare apoi o nota în revista "Cumpana": "Domnul Vlahuta trateaza în ziarul "Universul" problema editurilor. Este de parere ca s-ar putea veni în ajutorul scriitorilor prin crearea unei Case de editura care sa fie pusa sub conducerea Societatii Scriitorilor Români. Pentru urgenta rezolvare, domnul Vlahuta face apel la generozitatea publicului. "Universul" îsi deschide coloanele pentru colecta publica. Printre scriitori propunerea domnului Vlahuta a facut o impresie dintre cele mai bune. Neaparat, optimisti din cale-afara nu putem fi [...]". Din aceste ultime rânduri întelegem ca propunerea ziarului "Universul", facuta prin intermediul lui Vlahuta, nu pare chiar asa de usor realizabila. Un interes ascuns umbrea frumoasa perspectiva. Si interesul a fost aflat. Tot "Cumpana" ne informeaza: "Pentru discutarea propunerii domnului Vlahuta, de a se înfiinta o casa de editura pentru operele literare, comitetul Societatii Scriitorilor Români s-a întrunit în sedinta si a hotarât, în unanimitate, a NU sprijini ideea domnului Vlahuta. Despre aceasta hotarâre s-a înstiintat publicul prin ziare, ca sa se stie ca subscriptia "Universului" nu priveste pe toti scriitorii, caci este o întreprindere cu totul particulara". La vremea aceea "Universul" era cel mai mare "trust" de presa de la noi; edita cinci periodice. Si s-ar fi dorit extins si în domeniul literaturii, înfiintând o editura care, sub firma onorabila a Societatii Scriitorilor Români, sa-i sporeasca cifra de afaceri. Comunicatul din "Cumpana" a închis problema si proiectata editura nu s-a mai înfiintat.
Revista "Cumpana" a aparut saptamânal, la Bucuresti, de la 27 noiembrie 1909 si pâna la 15 aprilie 1910, purtând subtitlul: Revista scrisa de Mihail Sadoveanu, D. Anghel, St.O. Iosif si Ilarie Chendi. Prezenta primilor doi în fruntea Cumpenei o indica drept un fel de oficios al Societatii.

XI
ACTIVITATI PESTE HOTARE

Urmarind sa-si largeasca sfera de activitate, Societatea Scriitorilor Români a preconizat, înca din primii sai ani, luarea de contacte cu institutiile similare din strainatate, pentru a contribui astfel la atât de necesara opera de cunoastere a literaturii nostre peste hotare. Într-una din adunarile Societatii, tinuta în anul 1912, s-a cerut sa se treaca la fapte, neîntârziat, prin luarea legaturii cu Societatea oamenilor de litere din Franta - aceasta ca un prim început. Al. Davila, care era

atunci în comitetul de conducere, a fost delegat cu îndeplinirea demersurilor necesare, lucru pe care l-a si facut, dar rezultatele obtinute par sa se fi redus numai la simple corespondente. Ceva mai târziu - în 1914 - Societatea invita în tara pe scriitorul francez Maurice Pottcher, si-i patroneaza o conferinta pe care a tinut-o la Ateneul Român din Bucuresti. Abia dupa anii grei de razboi se va ajunge la împlinirea, cu prisosinta, a dezideratului enuntat. Mentionam numai câteva prezente ale scriitorilor români la diferite congrese, sau ca invitati de catre institutii de cultura de peste hotare: 1923 - Cezar Petrescu, Ion Pillat si Al. Busuioceanu, în Polonia, Italia si Cehoslovacia. În 1924 - Octavian Goga este ales în Comitetul de uniune culturala franco-româna. Tot în acel an Societatea doneaza 5 000 de franci pentru serbarile din Franta organizate cu ocazia comemorarii poetului Ronsard, iar Octavian Goga este invitat sa participe, la Belgrad, la sarbatorirea dramaturgului Branislav Nusici. În 1925 - Claudia Millian, actionând în numele Societatii, reuseste demersurile facute pentru constituirea, la Paris, a cunoscutei Societe des Ecrivains Roumains en France, pe care o va prezida Elena Vacarescu. Vor face parte din aceasta societate, printre altii, urmatorii scriitori aflati în vremea aceea la Paris: Al. Philippide, B. Fundoianu, Pompiliu Paltânea, Eugen Titeanu, Elena Donici, Claudia Millian. Societatea a activat intens pentru strângerea legaturilor culturale dintre Franta si România. Claudia Millian, reprezentând Societatea Scriitorilor Români, a participat, în 1924, la comemorarea lui Ronsard.

Înainte de a continua aceasta enumerare de prezente românesti, scriitoricesti, dincolo de hotarele tarii, sa reaminim si PEN-clubul. Formarea acestei uniuni internationale este, în general, cunscuta. PEN-clubul a fost înfiintat în anul 1920, la Londra, din initiativa scriitoarei englez C.A. Dowson-Scott. Numele care i s-a dat deriva din cuvintele englezesti: poets (poeti), playwrights (dramaturgi), editors (editori), essayets (eseisti), novelists (prozatori) si, totodata, de la pen (pana de scris). Organizatia a fost conceputa ca federatie internationala care sa grupeze scriitori din toata lumea, în scopul promovarii schimburilor culturale si al circulatiei internationale a operelor literare. Primul presedinte al PEN-clubului a fost scriitorul englez John Galsworthy, al carui prestigiu s-a rasfrânt asupra organizatiei, astfel încât dezvoltea ei a fost asigurata din primii ani de activitate. Sectia PEN-clubului pentru România a luat fiinta în anul 1923, din îndemnul lui Marcu Beza, care-l determina si pe I.Al. Bratescu-Voinesti sa participe la adunarea generala tinuta în toamna acelui an, la Stratford. Marcu Beza, Dragos Protopopescu, Emanoil Bucuta si I.Al. Bratescu-Voinesti au fost cei dintâi scriitori români cooptati în PEN-clubul de la Londra. Toti acestia erau si membri ai Societatii Scriitorilor Români, deci se poate spune ca prezenta lor în prestigioasa organizatie internationala era o prezenta a Societatii însasi. În 1924, Marcu Beza participa la Congresul PEN-clubului tinut la Washington; în 1926, Mihail Sadoveanu si Liviu Rebreanu sunt la Berlin; în 1927, la Bruxelles, sunt prezenti trei scriitori: Nichifor Crainic, Marcu Beza si Panait Istrati; în 1929, la Viena si la Oslo, ne reprezinta Nichifor Crainic; în 1930, la Varsovia, sunt invitati Jean Bart si Radu Dragnea; în 1931, la Copenhaga, se duce Stefan Nenitescu. O reprezentare mai numeroasa o gasim în anii 1932 si 1933, la Budapesta si la Raguza: Victor Eftimiu, Liviu Rebreanu, Ion Sân-Giorgiu, Corneliu Moldovanu si Ion

Pillat. Tot în 1933, Victor Eftimiu participa la adunarea de la Edinburgh a PEN-clubului.
Separat de activitatea din cadrul PEN-clubului scriitorii români continua a fi prezenti peste hotare si la alte congrese si consfatuiri. Emanoil Bucuta reprezinta Societatea - în 1932 - la Consfatuirea Asociatiei bulgaro-române, la Sofia; Ion Pillat si Ion Sân-Giorgiu, la lucrarile Conferintei balcanice, în comisia de cooperare intelectuala (1932); Corneliu Moldovanu este invitat la constituirea Asociatiei Prietenii Cugetarii si Artei Franceze (Paris, 1932); George Ivascu, Ion Pillat si V. Voiculescu vor lua parte la Congresul scriitorilor din Austria (Salzburg, 1938); Oscar Walter Cisek, în 1939, ne va reprezenta la un Congres scriitoricesc în Cehoslovacia; Nichifor Crainic va tine conferinte la Sofia, iar Liviu Rebreanu în Germania (1940) si la Stockholm (1941). În iulie 1942, un grup de scriitori români participa, ca delegati ai Societatii, la Congresul scriitorilor slovaci (V. Voiculescu, Ion Marin Sadoveanu, Ion Pillat). Tot în 1941, un alt grup se afla convocat la Congresul scriitorilor europeni, la Weimar: Liviu Rebreanu, Ion Marin Sadoveanu, N.I. Herescu.
Pe reversul medaliei acestei actiuni gasim, în activitatea Societatii, o seama de manifestari organizate la Bucuresti cu participarea unor scriitori si profesori europeni bine cunoscuti. Dupa începutul facut în anul 1914, cu Maurice Pottcher, sunt invitati sa conferentieze la Bucuresti numerosi reprezentanti ai gândirii si literaturii europene, printre care sunt: Andre Maurois, în 1929 si 1930; Jean-Jacques Bernard, vicepresedintele autorilor dramatici din Franta (1933); profesorul Giulio Bertoni, din Roma, si profesorul Gamilschek, din Berlin (1936); Hans Friedrick, presedintele scriitorilor germani, academicianul francez Georges Duhamel si academicianul italian Massimo Bontempelli (1938); romancierul turc Aka Gündüz si poetul german F. Schnack (1939); Hans Caroca (1940); Franz Koch, Bruno Brehm si U. Cianciola (1941); un grup de scriitori slovaci (1942); profesorul Soldatti, care a vorbit la Ateneul Român din Bucuresti despre Octavian Goga, în 1942; Colin Ross, tot în 1942 si altii.
Toate aceste manifestari, repetam, au fost facute sub auspiciile Societatii Scriitorilor Români si prin ele literatura româna - si creatorii ei - au avut mult de câstigat, strainii cunoscându-ne adevarata valoare intelectuala.

XII
BUGETELE

Cu ocazia "Zilei cartii", organizata la Bucuresti, în luna mai 1936, N.N. Condiescu a tinut o cuvântare din cuprinsul careia, cei ce au vrut sa auda, au înteles adevarata stare financiara a Societatii: "În calitatea mea de presedinte al Societatii Scriitorilor Români, am cercetat mai de aproape durerile Societatii. E saracie, saracie, saracie. În casa noastra sufla vântul. Altfel n-ar fi firesc. Ne sustinem doar din cotizatiile membrilor - câti pot însa sa fie la curent cu plata? - si din subventii derizorii. Nici un gest de nicaieri". Iar despre scriitori spune: "Mesterii nostri au minunat mestesug, au scule, dar n-au odihna. Tantosi si batosi, ei îsi croiesc drumul cu însângerari de iad, nebanuind nimeni ca sub insolenta fâlfâire a lavalierei si sub sarcasmul uneori cinic al glumei, care cravaseaza, ei înabusesc gâlgâitul lacrimilor deznadejdei.

Ei nu pot cersi. Sunt saraci în haine negre, obligati sa aiba totdeauna o tinuta si sa se declare satui, chiar daca si-au momit foamea cu un svart". A fost, în cuvântarea aceasta, o recunoastere, publica, a starii grele în care traiau Societatea si membrii sai, scriitorii. Aceasta saracie, provenita în primul rând din lipsa unor posibilitati revendicative comune, în cazul scriitorilor, ca producatori exploatati, îl determinase pe Tudor Arghezi sa scrie, cu un an mai înainte, articolul: Un sindicat al scriitorilor: "A venit ceasul sa se organizeze un sindicat profesional, independent, viu, de permanenta initiativa, al scriitorilor. Materialmente el poate apara interesele breslei, si opera sa de creatie intelectuala poate lasa în urma toate încercarile hibride de participare a literatilor la viata culturala efectiva românească, printr-un sistem de lucrari care, grupându-i în colaborari felurite, le poate procura fara greutate o existenta demna [...]. Sindicatul, a carui întemeiere e necesara, va putea sa fie, în lipsa oricarei autoritati speciale, o autoritate ascultata [...]".
În privinta bugetului Societatii, cercetam rapoartele cenzorilor pe câtiva ani si întelegem marile greutati suferite. În 1912: venituri - 4254 de lei si cheltuieli cu 117 lei mai mari. În 1914: încasari - 4885 de lei (3000 de lei subventia de la Ministerul Cultelor, 740 de lei cotizatii, 640 de lei beneficiul serbarii de la Craiova, 5 lei o donatie), iar la cheltuieli - 3626 de lei; dar a ramas chiria sediului neplatita. În 1915 apare primul excedent: 9705 lei. În 1916 excedentul ajunge la 30 129 de lei; deci, dupa sapte ani de la înfiintare, comitetul îsi poate exercita drepturile date de statut, acordând împrumuturi membrilor Societatii. În anul 1917 aceste împrumuturi vor ajunge la suma totala de 7300 de lei. Un raport financiar favorabil îl da vicepresedintele Societatii, la 24 februarie 1919: "Activitatea Societatii Scriitorilor Români, în anul expirat, se rezuma, de fapt, la strângerea fondurilor si la ajutorarea membrilor. În vremurile grele prin care am trecut, anii de restriste si de refugiu în Moldova saraca si eroica, au îndoit solicitudinea Societatii noastre fata de membri ei si în aceasta privinta putem spune ca ne-am facut datoria întreaga [...]". Acesta este adevarul - Societatea acordase ajutoare în împrumuturi în suma de 30200 de lei. În 1920, serbarile organizate îi aduc Societatii un beneficiu de 80000 de lei, din care se vor da, anul urmator, 19000 de lei împrumuturi, iar în 1921, înca 24000 de lei. Împrumuturile erau, în realitate, ajutoare nerecuperabile. Nu vom gasi, la restituiri, decât 1500 de lei, în anul 1922. Din raportul care semnaleaza aceste cifre mai aflam si ale sume ce vor intra în capitolul cheltuieli nerecuperabile: 39000 costul planurilor construirii localului Societatii - nerealizat niciodata - si ajutoare directe de 6700 de lei. Împrumuturile nerestituite erau, în anul 1922, în valoare de 31700 de lei. Situatia nu era buna nici în anii urmatori, deficitele prezentate la bilant aratând astfel: 1928 - 2500 de lei; 1930 - 49000; 1931 - 330000 de lei pierdere certa, plus o pierdere probabila de 1000000 de lei - sume ajunse la capitolul acesta nedorit din cauza falimentului Bancii Marmorosch Blank, unde îsi avea contul Societatea. În 1936 - anul saraciei denuntata de presedintele Condiescu - deficitul este de 1500000 de lei, iar în 1944 - 687000 de lei. Între anii 1923-1928 mai sunt mentionate în rapoartele financiare si unele cheltuieli deosebite: 13100 de lei pentru îngrijirea mormintelor scriitorilor disparuti; 45 000 de lei pentru executarea portretelor a patru fosti presedinti, între care si al lui Mihail Sadoveanu (pictor St. Dimitrescu) - deci scriitorii cautau sa faca

eforturi materiale si pentru a-si onora conducatorii din trecut, pastrându-le portretele la sediul Societatii. Mai sunt mentionate în bilanturi: 8 000 de lei plata telefonului, în 1928; deci Societatea ajunsese sa dispuna si de un astfel de mijloc modern de comunicare. Apoi, începând din 1927, pensia acordata vaduvei poetului George Cosbuc, despre care Liviu Rebreanu raporteaza adunarii generale: "Societatea se onoreaza ca poate astfel împlini un gest nobil fata de tovarasa de viata a celui mai reprezentativ poet de dupa Eminescu". Printre beneficiarii de pensii acordate de Societate se afla si nefericitul poet Arthur Enasescu. Din 1923 si pâna în 1926 acesta a avut 300 de lei pensie; din 1927 i s-a marit pensia la 600 de lei, apoi din 1929 si pâna în 1938 - 2 000 de lei.
La capitolul împrumuturi, mereu deficitar, Liviu Rebreanu propune, în 1927, radierea din scriptele Societatii a "împrumuturilor nerecuperabile" - deci, în fapt, transformarea lor în ajutoare. Propunerea este acceptata, dar în 1928 se modifica regulamentul de acordare a împrumuturilor, stavilindu-se oarecum unele abuzuri.
Tot sub conducerea lui Liviu Rebreanu se realizeaza, la venituri: în 1930 - 41000 de lei din vânzarea fotografiilor scriitorilor (ceea ce arata simpatia publicului pentru prozatorii si poetii timpului) si 660 000 de lei (în 1926) încasati de la Cazinoul din Constanta (de pe urma jocurilor de noroc - cota cedata de autoritati). Venitul acesta, destul de substantial, a dat prilej unor "puristi" sa-l critice pe presedintele Rebreanu. În pofida protestelor, Societatea a acceptat totusi participarea la beneficiile Cazinoului - si bine a facut. Un refuz ar fi dus la lipsirea Societatii de aceasta suma, si la sporirea veniturilor altei institutii. În 1931, Societatea, în cautarea de noi venituri, deschide doua cinematografe - unul la Brasov si altul la Arad. Prin concesionarea lor, încasarile Societatii cresc cu 100000 de lei pe an.

XIII
AUTORII DRAMATICI

La începutul anului 1911 citim în revistele din capitala: "Vom avea, în curând, o Societate a autorilor dramatici". Initiativa era a lui George Diamandy. El tiparise niste statute si le difuzase printre scriitorii de teatru, pentru a-si câstiga aderenti, dar - dupa cum vom afla mai târziu dintr-o scrisoare a lui G. Ranetti, catre Caton Theodorian: "Din cauza tembelismului confratilor nostri care, pare-se, n-aveau înca, în vremea aceea, de-ajuns de clara constiinta intereselor materiale si morale ale profesiunii lor, societatea a murit înca în scutece fiind". Diamandy nu va renunta însa. În luna martie 1912 el îsi va forma un grup de scriitori si, fara statute, fara regulament, fara sediu stabil, va înfiinta o Societate a Autorilor Dramatici, care activeaza organizând sezatori literare, la Teatrul Comedia din capitala. Mentiuni referitoare la aceasta activitate gasim în periodicele timpului: "Din initiativa domnului George Diamandy, presedintele Societatii Autorilor Dramatici, s-au organizat la Teatrul Comedia, în fiecare duminica dupa-amiaza, sezatori literare, cu concursul celor mai de seama scriitori - mici sarbatori ale literaturii române, la care a participat multa lume". Dar dupa aceste sezatori, noua societate dispare - nu mai da nici un semn de viata.
În 1915 se face o alta încercare, constituindu-se Societatea Autorilor Dramatici formata din: Octavian Goga, G. Ursachy, Victor Eftimiu, A. de

Herz, Zaharia Bârsan, Caton Theodorian, Haralambie Lecca, P. Locusteanu, Emil Nicolau si C.I. Bacalbasa - acesta fiind ales presedinte, ca unul dintre dramaturgii cu experienta (fost director general al teatrelor). Societatea nu va avea însa nici o activitate, din cauza razboiului care se apropia. Unul dintre membri - Caton Theodorian - va astepta vremuri mai prielnice si va persista, reusind sa înjghebeze o societate care îsi va desfasura activitatea de-a lungul unui sfert de secol. "Am persistat - spune Caton Theodorian - deoarece cunosteam mentalitatea celor ce conduceau teatrul românesc si moravurile ce ne erau impuse. Întâiul venit putea sa dispuna de soarta unei piese; vai de zilele unui poet dramatic pe salile Teatrului National sau în anticamerele directiunilor. Nicaieri oficialitatea tirana, politicianismul si nepotismul nu erau mai la locul lor ca la Teatrul National [...]".

Statutele Societatii Autorilor Dramatici Români - cum s-au numit de a început - au fost votate la 14 martie 1923. Continutul lor - ca si al regulamentului - era aproape întru totul asemanator celui al Societatii Scriitorilor Români. La conditiile de admitere ca membri, erau prevazute: "Candidatii sa fie autori dramatici români, autori de piese de cel putin trei acte, jucate de 15 ori la Teatrul National din Bucuresti, sau doua piese în câte un act, de asemenea, jucate". Primul comitet de conducere al S.A.D.R., ales la 15 martie 1923: Caton Theodorian - presedinte; I. Al. Vasilescu-Valjean, vicepresedinte; Liviu Rebreanu, Mihail Sorbul, Victor Eftimiu, Claudia Millian, Mircea Radulescu, Paul Gusty, A. de Herz, Victor Ion Popa - membri. Sunt înscrisi, în total, 28 de membri activi, între care si doua femei.

Societatea porneste bine la drum si realizeaza, în scurt timp, mai mult decât Societatea Scriitorilor Români. Obtine dupa numai trei luni de existenta, legea de recunoastere ca persoana morala; are un sediu corespunzator, oferit de Ministerul Artelor, în cladirea Teatrului National - acolo unde va avea satisfactia colegiala de a gazdui si unele adunari ale Societatii Scriitorilor Români; are fonduri, pentru ca i se atribuie câte un leu de la fiecare bilet de intrare la Teatrele Nationale din Bucuresti, Craiova si Cluj (ceea ce îi aduce, într-un singur an, suma de 119 863 de lei).

La câteva zile de la constituire, S.A.D.R. îl sarbatoreste pe unul dintre membri, cu ocazia primirii sale la Academia Româna - pe Octavian Goga, la 11 iunie 1923. În 1925 S.A.D.R. porneste marea sa ofensiva împotriva Legii teatrelor, pe care o socoteste nesatisfacatoare pentru autorii dramatici. Lupta va dura multi ani si pâna la urma va fi câstigata. Anul urmator, doi membri vor fi impusi în comitetele de cultura ale teatrelor nationale: Ion Minulescu si Claudia Millian.

Dupa patru ani de activitate rodnica, în locul lui Caton Theodorian este ales presedinte (la 30 ianuarie 1927) Mihail Sorbul. Acesta va ramâne pâna la 2 martie 1930, când îl va succede Ion Minulescu. La 31 decembrie 1930, este reales Caton Theodorian. O delegatie a S.A.D.R., formata din: Mihail Sorbul, Caton Theodorian, Liviu Rebreanu, Ion Minulescu si A. de Herz, va participa, la 19-21 mai 1927, la Congresul de la Roma al Confederatiei autorilor dramatici si compozitorilor dramatici din întreaga lume (înfiintata recent de academicianul francez Robert de Flers). Cu aceasta ocazie, autorii dramatici români adera la Confederatie si Mihail Sorbul este ales secretar.

În 1930, presedintele Ion Minulescu face un regulament al editurii S.A.D.R. si anul urmator vor fi tiparite primele carti scrise de membrii sai activi: Victor Eftimiu, Mihail Sorbul, Caton Theodorian, C. Râulet,

Ion Minulescu, Horia Furtuna, G.M. Zamfirescu, A. de Herz si N. Kiritescu. La venituri se înregistreaza 13 000 de lei, proveniti din tantiemele pentru piesele românesti jucate la Nationalul din Bucuresti si 85 000 de lei din cota parte la biletele de teatru. Societatea Autorilor Dramatici Români are - în 1931 - numai 40 de membri, fata de 166 cât numara Societatea Scritorilor Români - dar situatia ei financiara este mult mai prospera; nu da deficite niciodata; editura îi aduce venituri - viitorul îi este deci mai surâzator decât al sorei ei mai mari si mai vechi. În 1932 se acorda primele premii ale S.A.D.R., pentru piesele de teatru. Laureatii sunt: Victor Ion Popa, pentru Acord familiar si Valeriu Mardare, pentru Haidem la teatru. În comitetele de lectura ale teatrelor sunt acum patru dramaturgi: Octavian Goga, la Bucuresti, Mihail Sorbul, la Craiova, Constantin Râulet, la Cluj, si Sandu-Teleajen, la Iasi - deci S.A.D.R. se impune din ce în ce mai ferm. Legatura cu dramaturgii straini se mentine în continuare, prin participarea delegatilor la diferite congrese (Varsovia, Roma, Berlin, Paris) si prin invitarea în România a câtorva dramaturgi de peste hotare (Jules Romain, Silvio d'Amico, R. Coolu, presedintele Federatiei Internationale a Drepturilor de Reprezentare, si altii). Urmând exemplul Societatii Scriitorilor Români, S.A.D.R. organizeaza, începând din anul 1934, sezatori literare. Prima dintre ele are loc la 15 aprilie 1934, la Opera Româna din Bucuresti unde se joaca una dintre piesele premiate, dupa care urmeaza recitari si declamatii. Vine apoi si ziua cea mare când S.A.D.R. îsi are sediul sau propriu. În adunarea de la 14 aprilie 1936, presedintele, Caton Theodorian are satisfactia sa anunte: "Suntem proprietarii imobilului din strada Izvor 49 (colt cu strada Al. Odobescu), pe care l-am cumparat cu 600 000 de lei". Imobilul corespunea întru totul nevoilor, având sase camere si doua saloane. La vremea aceea Societatea Scriitorilor Români, care avea în urma sa o activitate de peste un sfert de veac, continua sa-si tina sediile în apartamente închiriate, scumpe si necorespunzatoare. La Congresul Confederatiei Internationale a Societatilor de Autori Dramatici si Compozitori - în 1937 - participa ca delegat din partea S.A.D.R., Caton Theodorian, care va tine si o cuvântare la postul de radio Paris - primul mesaj transmis pe calea undelor de un dramaturg român catre dramaturgii din lumea întreaga.
În adunarea generala de la 3 iunie 1945, Al. Kiritescu este ales presedinte, iar membri în comitet: N. Vladoianu, Mircea Stefanescu, Claudia Millian, Mihail Sorbul, Scarlat Froda si Tudor Musatescu. Cu aceasta conducere Societatea Autorilor Dramatici Români a functionat pâna la 9 ianuarie 1948, când a fuzionat cu Societatea Scriitorilor din România. Presedinte a fost ales Zaharia Stancu.

XIV
SCRIITOARELE

Atentia acordata de scriitori colegelor lor de breasla se pare ca n-a fost multumitoare, mai tot timpul existentei Societatii Scriitorilor Români. Întelegem aceasta stare de lucruri din evenimentul, surprinzator, petrecut în lumea noastra literara, în anul 1925: constituirea unei Societati a Scriitoarelor. Initiativa o are Adela Xenopol, "sora marelui Alexandru", cum o numesc ziarele. Pe lista fondatoarelor sunt 26 de scriitoare si de publiciste, între care vom gasi si patru vechi membre ale Societatii Scriitorilor Români: Isabela Sadoveanu, Constanta Hodos, Natalia Negru si Sofia Nadejde. Este de crezut, deci, ca acestea au

împartasit punctul de vedere, cu privire la situatia scriitoarelor, exprimat de Adela Xenopol în articolul: La merit egal, drept egal, publicat în "Revista Scriitoarei". Iata câteva rânduri din acest articol, care enunta pozitia viitoare a scriitoarelor: "Scriitorii au sporit, dar destul de rar razbeste scriitoarea, si de multe ori reusita ei e datorita umilitei protectiuni [...]. Doar artista teatrului a ajuns la demnitatea de egal la egal, fiindca nu o mai poate înlocui pe scena un barbat [...]. Constatam cu regret pentru colegii nostri ca am ajuns un caz patologic - înlaturarea valorii feminine. Pâna si în bilantul anual al imprimatelor, nu se vorbeste decât de scriitori, cu toate ca sunt aparute în cursul acestui an noua volume datorita membrelor societatii noastre [...]. Avem destule inteligente pregatite pentru a înfiinta o sectiune de studiu în vederea viitoarei Academii a Femeilor [...]. Scriitoarea nu a patruns înca, cu adevarata ei valoare, ci cu aceea sub care binevoieste sa o prezinte critica scriitorului stapân pe toata publicitatea si partinitor [...]. Scriitoarea nu este înca învestita cu drepturile de valoare intelectuala; ea nu se prezinta, se strecoara [...]. Scriitoarea, nefacând politica, e mazilita de la toate drepturile ce i se cuvin legal [...]. Pentru ce o societate a scriitoarelor, când exista una a scriitorilor? Întreb colegii: Este reprezentata scriitoarea în comitetul teatral, la Casa scoalelor, în consiliile literare, în comitetele caselor de editura, la Academie? Câte premii le-a dat Societatea Scriitorilor Români? Câte scriitoare au fost invitate la sezatori, în tara? Câte permise de cale ferata au? [...]. Noi ne-am afirmat ca talent si suntem egale scriitorilor, deci nu vom înceta sa luptam pentru dreptatea cauzei noastre. La merit egal, drept egal".

Întrebarile puse de presedinta Societatii Scriitoarelor au ramas fara nici un raspuns, desi problemele generatoare de nemultumiri erau bine cunoscute. Pâna în 1926, dintre cele 28 de membre ale Societatii Scriitorilor Români, fusesera premiate numai doua: Lucia Mantu, în 1924 si Henriette Yvonne Stahl, în 1925. În comitete, la edituri, la sezatori, la Academia Româna - nici o scriitoare. Deci protestele erau îndreptatite.

Desi putine si neajutorate de nicaieri, scriitoarele membre ale societatii nou înfiintate reusesc sa-si consolideze organizatia. Constituirea s-a facut la 19 februarie 1925 si presa capitalei a anuntat-o în termeni binevoitori. "Într-o atmosfera de calda prietenie si entuziasm, s-au pus bazele primei Societati a Scriitoarelor Române; romanciere, nuveliste, autoare de piese, conferentiare, ziariste si traducatoare". La un an dupa constituire, aceasta societate îsi are revista sa proprie, în care gasim scrieri semnate de mai toate membrele, plus ale altor scriitoare consacrate: Hortensia Papadat-Bengescu, Claudia Millian, Ticu Arhip, Agatha Grigorescu, Alice Gabrielescu, Sanda Movila, Maria Cuntan. Publicatia s-a numit: Revista Scriitoarei. Primul numar a aparut în luna noiembrie 1926 si în paginile sale ni se aduce la cunostinta, între altele, si faptul ca Societatea a fost recunoscuta persoana morala, la data de 31 martie 1926. În afara de articolul La merit egal, drept egal, semnat de Adela Xenopol în primul numar al revistei, n-a mai aparut nici un rând din care sa se afle nemultumirile femeilor încadrate în munca literara. Se vor fi îndreptat lucrurile? Poate ca da, de vreme ce - iarasi surprinzator - în ianuarie 1929 gasim o restabilire a armoniei dintre scriitoare si scriitori - publicatia femeilor apare cu un titlu nou: Revista scriitoarelor si scriitorilor români, iar în comitetul de conducere sunt anuntati: Margareta Miler-

Verghi, Hortensia Papadat-Bengescu, Aida Vrioni, Claudia Millian, Ticu Arhip (înainte semna Archip), Liviu Rebreanu (pe atunci presedinte al Societatii Scriitorilor Români), Ion Peretz, Ion Pillat, Adrian Maniu. Adela Xenopol este mentionata: fondatoare. Având o aparitie lunara, Revista Scriitoarei, continuata de Revista scriitoarelor si scriitorilor români, a aparut pâna în 1943. La ea au colaborat si Tudor Arghezi, Ion Minulescu, Mateiu Caragiale, Camil Petrescu si G. Bacovia.

XVI
SOCIETATEA SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

La începutul anului 1948, scriitorii, apreciind noile orientari ale literaturii române - care cereau crearea unui organism profesional adecvat si condus de oameni integrati ideologic în conceptiile si viziunile nou înscaunate - convoaca o adunare generala a Societatii - la 9 ianuarie 1948 - si hotarasc constituirea Societatii Scriitorilor din România, organizatie care ia locul fostei Societati a Scriitorilor Români. În noua sa forma, Societatea îsi marea sfera de activitate, aducând printre membrii sai pe toti dramaturgii (din Societatea Autorilor Dramatici) precum si pe scriitorii de alte nationalitati, care pâna atunci activasera la noi în asociatii separate. Activul organizatiei nou întemeiate era format din 248 de scriitori - între care 25 de scriitoare. Presedinte al Societatii a fost ales Zaharia Stancu, iar vicepresedinti: Gala Galaction, N.D. Cocea, Gaal Gabor si Al. Sahighian.
O prima izbânda a staruintelor depuse de Societate pentru îmbunatatirea conditiilor de creatie a scriitorilor: obtinerea Decretului nr. 31, din 29 ianuarie 1949, prin care se înfiinteaza FONDUL LITERAR. Articolul 3 din acest Decret mentioneaza: "În vederea asigurarii de conditii favorabile pentru desfasurarea muncii creatoare a scriitorilor, se înfiinteaza pe lânga Societatea Scriitorilor din Republica Populara Româna si sub controlul Ministerului Artelor si Informatiilor, o institutie purtând numele FONDUL LITERAR AL SCRIITORILOR, având drept scop ajutorarea materiala a scriitorilor, prin: acordarea de împrumuturi pentru perioada de pregatire a operelor literare; acordarea de ajutoare si pensii pentru caz de boala, invaliditate, pierderea capacitatii de munca; asigurarea familiei scriitorului în caz de deces; înfiintarea si întretinerea de case de odihna, sanatorii, crese, camine de copii, cantine etc.; organizarea de cooperative de consum, ateliere pentru deservirea scriitorului etc. [...]. Pentru anul 1949 se aloca FONDULUI LITERAR un prim buget de 30 000 000 de lei."
Noi pasi facuti pentru apropiata creare a UNIUNII SCRIITORILOR.
La 25 martie 1949 s-a constituit Uniunea Scriitorilor - forma definitiva de organizare profesionala a tuturor literatilor din tara noastra: romancieri, nuvelisti, poeti, dramaturgi, critici, eseisti, traducatori. Adunarea de constituire s-a tinut la Bucuresti (25-27 martie 1949), în localul Institutului de Stiinte Juridico-Administrative. La sedinta de deschidere au asistat membri ai guvernului si delegatii scriitorilor din întreaga tara. S-a votat atunci noul statut si a fost ales comitetul de conducere al Uniunii: Mihail Sadoveanu - presedinte de onoare; Zaharia Stancu presedinte activ; Mihai Beniuc, Al. Sahighian, M. Novicov, Eugen Jebeleanu, Liviu Bratoloveanu, Ruxandra Pallade - membri în comitet.